

57. Državno srečanje mladih raziskovalcev Slovenije 2023

DRUŽBENO-SOCIOLOŠKA TEMATIKA V FANTAZIJSKI MLADINSKI KNJIŽEVNOSTI NA PRIMERU *VRANJE ŠESTERICE* IN *POKVARJENEGA KRALJESTVA*

Področje: Slovenski jezik ali književnost

Šola: II. gimnazija Maribor

Avtorica: Mia Lebar

Mentorici: Tina Mojzer, Barbara Bedenik

Maribor, 2023

Nobenih žalujočih, nobenih pogrebov. Drug izraz za vso srečo. A pomenil je še nekaj. Temačno spoznanje, da za ljudi, kot so oni, ne bo dragih pogrebov, marmornih nagrobnikov z njihovimi imeni, nobenih zimzelenih in vrtničnih vencev.

(Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020)

KAZALO VSEBINE

1 POVZETEK	VII
2 ZAHVALA.....	IX
3 UVOD	1
3.1 Izhodišče in namen dela	1
3.2 Predstavitev ciljev.....	1
3.3 Hipoteze.....	2
4 TEORETIČNO OZADJE.....	4
4.1 Opredelitev mladinske književnosti	4
4.1.1 Definicija mladinske književnosti s stališča naslovnika.....	4
4.1.2 Definicija mladinske književnosti s stališča namena.....	4
4.1.3 Mladinsko in odraslo branje.....	5
4.1.4 Dvojni naslovnik mladinske književnosti	5
4.1.5 Spremembe v literaturi in mladinska književnost.....	5
4.2 Opredelitev fantazijske književnosti	6
4.3 Leigh Bardugo	7
4.4 Vsebina romana <i>Vranja šesterica</i>	8
4.5 Vsebina romana <i>Pokvarjeno kraljestvo</i>	11
4.6 Književni liki	13
4.6.1 Kaz Brekker	13
4.6.2 Inej Ghafa.....	14
4.6.3 Wylan Van Eck	16
4.6.4 Jesper Fahey.....	17
4.6.5 Nina Zenik	18
4.6.6 Matthias Helvar.....	19
4.7 Družbena struktura v Griševskem vsemirju	20

4.8 Griševsko vsemirje	21
4.8.1 Fjerda	21
4.8.2 Djerholm	21
4.8.3 Kerch.....	21
4.8.4 Ketterdam.....	22
4.8.5 Novi Zem	22
4.8.6 Shu Han.....	22
4.8.7 Ravka	23
5.1 Literarna interpretacija	24
5.2 Anketa.....	24
5.2.1 Vzorčenje	24
5.2.2 Zbiranje podatkov	24
5.2.3 Obdelava in analiza podatkov	24
6 ANALIZA DRUŽBENO-SOCIOLOŠKIH TEMATIK	25
6.1 Multikulturalizem	25
6.1.1 Multikulturalizem v povezavi z Inej	26
6.1.2 Multikulturalizem v povezavi z Nino in Matthiasom	26
6.2 LGBTQIA+	28
6.2.1 LGBTQIA+ v povezavi z Nino.....	29
6.2.2 LGBTQIA+ v povezavi z Jesperjem.....	30
6.2.3 LGBTQIA+ v povezavi z Wylanom.....	31
6.3 Invalidnost	32
6.3.1 Kazova invalidnost.....	32
6.4 Travma.....	33
6.4.1 Inejina travma in z njo povezano suženjstvo	34
6.4.2 Kazova travma	35

6.4.3 Wylanova travma	37
6.5 Spolne vloge	38
6.5.1 Nina.....	39
6.5.2 Fjerdani	40
7 REZULTATI ANKETE	42
7.1 Starost in spol anketirancev	42
7.2 Pogostost branja.....	43
7.3 Fantazijska literatura.....	43
7.4 Socialna omrežja.....	49
7.5 <i>Vranja šesterica</i> in <i>Pokvarjeno kraljestvo</i>	51
8 SKLEPI	56
8.1 Hipoteza 1.....	56
8.2 Hipoteza 2.....	57
8.3 Hipoteza 3.....	58
8.4 Hipoteza 4.....	58
8.5 Hipoteza 5.....	58
8.6 Hipoteza 6.....	59
9 DRUŽBENA ODGOVORNOST.....	60
10 ZAKLJUČEK IN MOŽNOST NADGRADNJE	61
11 VIRI IN LITERATURA	63
11.1 Knjižni viri.....	63
11.2 Spletni viri	63
11.3 Viri slik.....	68
11 PRILOGE	69

KAZALO SLIK

Slika 1: Definicija fantazije iz SSKJ-ja.....	6
Slika 2: Kaz Brekker	14
Slika 3: Inej Ghafa.....	15
Slika 4: Wylan Van Eck	16
Slika 5: Jesper Fahey	17
Slika 6: Nina Zenik	18
Slika 7: Matthias Helvar.....	19
Slika 8: Griševsko vsemirje.....	23
Slika 9: Nina in Matthias.....	28
Slika 10: Jesper in Wylan.....	31

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev.....	42
Graf 2: Starost anketirancev	42
Graf 3: Kako pogosto berejo bralci posameznih starostnih skupin.....	43
Graf 4: Kateri žanr najraje berejo bralci posameznih starostnih skupin	44
Graf 5: Razlogi, zakaj anketiranci posameznih starostnih skupin v prostem času radi berejo	45
Graf 6: Razvrstitev sestavin fantazijskih knjig po pomembnosti pri posamezni starostni skupini	46
Graf 7: Preverjanje bralcev, katere družbene tematike so vključene v fantazijski literaturi....	47
Graf 8: Kaj bralci pridobijo z branjem fantazijske literature, ki vključuje družbeno problematiko?.....	47
Graf 9: (Ne)strinjanje bralcev posameznih starostnih skupin s trditvami o fantazijski literaturi	49
Graf 10: Število bralcev, ki so na socialnih omrežjih v skupini, ki jo povezuje fantazijska literatura	49
Graf 11: Vpliv socialnih omrežij na popularnost fantazijske literature po mnenju bralcev	50
Graf 12: Družabna omrežja, kjer so bralci zasledili priporočila za fantazijske knjige	51
Graf 13: Število anketirancev, ki so prebrali Vranjo šesterico in Pokvarjeno kraljestvo	52
Graf 14: Ocenjene družbene tematike v Vranji šesterici in Pokvarjenem kraljestvu.....	53

Graf 15: Število bralcev, ki ni prebralo izbranih knjig, vendar je/ni slišalo za njih	55
Graf 16: Priljubljenost žanrov pri posamezni starostni skupini	56
Graf 17: Razlogi za branje fantazijske literature v prostem času pri starostni skupini 14,99 let ali manj.....	57
Graf 18: Razlogi za branje fantazijske literature v prostem času pri starostni skupini 15–18,99 let.....	57

1 POVZETEK

V raziskovalni nalogi smo preučili fantazijsko mladinsko književnost, njeno priljubljenost med mladimi in v kolikšni meri so na priljubljenost vplivala socialna omrežja. Osredotočili smo se tudi na pomembnost vključevanja sodobnih družbenih tematik v fantazijske knjige za mlade. Za primer smo uporabili fantazijska romana *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* avtorice Leigh Bardugo, v katerih smo analizirali družbeno-sociološke tematike, kot so multikulturalizem, spolna usmerjenost, invalidnost, spopadanje s travmo, suženjstvo in spolne vloge. Fantazijski romani za mlade bralce, ki vsebujejo družbeno-sociološke tematike in obravnavajo aktualne družbene probleme, dajejo vpogled v življenja več med seboj drugačnih ljudi, kar je pomembno za sprejemanje drugačnosti v sodobni družbi.

Ključne besede: mladinska književnost, fantazijska književnost, *Vranja šesterica*, *Pokvarjeno kraljestvo*, Leigh Bardugo, družbena tematika.

2 ZAHVALA

Iz dna srca bi se rada zahvalila obema mentoricama raziskovalne naloge, ki sta mi pomagali uresničiti idejo in jo delček po delček sestaviti v celoto, me pri tem spodbujali in bili pripravljeni svetovati na vsakem koraku dela. Najlepša hvala tudi staršem in najbližjim prijateljem, ki so mi bili neprestano v veliko podporo. Seveda pa ne smem pozabiti tudi vseh, ki so delili anketo na svojih socialnih omrežjih in s tem prispevali k velikemu številu anketirancev.

3 UVOD

3.1 Izhodišče in namen dela

Z nalogo želimo podrobneje preučiti žanr fantazije v mladinski književnosti in analizirati družbeno-sociološke tematike, ki se pojavljajo v fantazijskih romanih *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* avtorice Leigh Bardugo. Namen raziskovalne naloge je preučiti odnos mladih do fantazijske mladinske književnosti. Ugotoviti želimo, ali je žanr med mladimi bralci priljubljen in če je, potem raziskati, kaj je razlog, da ga radi prebirajo, ugotoviti, kako pomembno je mladim vključevanje sodobnih družbenih tematik in primerjati dobljene rezultate z rezultati odraslih. Dobiti želimo tudi mnenje bralcev, ki so prebrali *Vranjo šesterico* in *Pokvarjeno kraljestvo*, o vključevanju družbeno-socioloških tematik v izbranih dveh delih. Prav tako nas zanima, če obstaja povezava med naraščajočo priljubljenostjo fantazijske mladinske književnosti in uporabo spletnih omrežij, ter dobiti odgovor na vprašanje, ali so le ta po mnenju bralcev pripomogla k priljubljenosti izbranih dveh del.

3.2 Predstavitev ciljev

Za boljšo organiziranost in preglednost nad delom smo si že v samem začetku postavili cilje, ki so nam pomagali na poti do končnih ugotovitev.

Cilji, ki smo si jih zastavili za teoretični del, so:

- zbrati teoretične podatke o mladinski književnosti, fantazijskem žanru, avtorici knjig *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* Leigh Bardugo,
- zapisati hipoteze na podlagi najdenih podatkov,
- izdelati anketo glede na zastavljene hipoteze.

Cilji, zastavljeni za empirični del, se glasijo:

- analizirati družbeno-sociološke tematike, ki se pojavljajo v knjigah *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo*,

- analizirati in predstaviti rezultate ankete s pomočjo grafov in tabel,
- primerjati dobljene rezultate s hipotezami in jih ovrednotiti,
- zapisati sklepne ugotovitve.

3.3 Hipoteze

H1: Mladi najraje berejo fantastične romane.

Razlog za postavitev hipoteze: Dejstvo, da je večina fantastičnih svetov inspirirana na podlagi evropskih krajev, je glavni razlog za največjo priljubljenost tega žanra v Evropi. Knjige so priljubljene in privlačne za bralce vseh starosti, saj se dogajajo v fantastičnih svetovih, polnih pustolovščin (Clarke, 2022).

H2: Večina mladih bralcev fantastične literature bere za pobeg iz realnosti.

Razlog za postavitev hipoteze: Fantastični žanr običajno razdeli ljudi. Pogosto se pojavlja miselnost, da imajo »resni« bralci raje realizem, medtem ko je fantastični žanr namenjen predvsem otrokom ali tistim, ki branje razumejo kot obliko eskapizma (Flanagan, 2023).

H3: Starejši kot so bralci, bolj so nagnjeni k opazovanju družbene strukture v fantastičnih romanih.

Razlog za postavitev hipoteze: Hipoteza je bila postavljena glede lastno prepričanje po večletnem spremljanju mladih bralcev na spletnih omrežjih. Starejši bralci se v raznih kritikah in ocenah knjig velikokrat osredotočajo na to, ali je bila v zgodbi izpostavljena družbena problematika ali ne. Mlajšim bralcem je mnogokrat bolj pomembno to, da jim je branje v zabavo.

H4: Mladi pred branjem fantastične knjige preverijo, katere družbene tematike so vanjo vključene.

Razlog za postavitev hipoteze: Družbena tematika v mladinski literaturi je pomembna za vse, še posebej pa za tiste, ki pripadajo različnim skupnostim. Mladim pomaga spoznavati sebe in občutek, da imajo v svetu svoje mesto. Brez njega se lahko počutijo nevidne ali manjvredne od tistih, o katerih se pogosteje pišejo knjige (Runge, 2022). Na podlagi tega vira sklepamo, da je mladim pomembno, katere družbene tematike so vključene, saj se mnogokrat navezujejo na njih same.

H5: Socialna omrežja so po mnenju bralcev močno pripomogla k priljubljenosti fantazijske literature.

Razlog za postavitev hipoteze: Socialna omrežja so spremenila način, kako avtorji nagovarjajo bralce, promovirajo svoja dela in kako se knjige prodajajo. Socialna omrežja so omogočila povsem nova orodja za doseganje potencialnih bralcev. Na njih lahko avtorji širijo novice in informacije o svojih knjigah ter se povežejo z bralci, ki bi jih lahko zanimale (Bobby, 2022).

H6: Fantazijska romana *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* avtorice Leigh Bardugo po mnenju bralcev predstavljata dober primer vključevanja družbeno-socioloških tematik.

Razlog za postavitev hipoteze: *Vranja šesterica* Leigh Bardugo pokriva številne kategorije znotraj širokega področja družbene raznolikosti. Vključuje več družbenih tematik, kot so rasa in etnična pripadnost, spolnost pa tudi vključevanje invalidnih likov (Aderhold, 2018).

4 TEORETIČNO OZADJE

4.1 Opredelitev mladinske književnosti

Mladinska književnost je nadpomenka za dve področji. Prvo je področje ustvarjanja za otroke (od rojstva do približno 12. leta) in mladostnike (od 12. do 18. leta), drugo za književnost, ki je sčasoma postala primerna za mlade bralce, čeprav je bila prvotno napisana za odrasle in ima status klasike. Vendar je treba definicije in mejnike upoštevati *cum grano salis*, kar pomeni, da so letnice predvsem informativne (Mileva Blažić, 2011, str. 5).

4.1.1 Definicija mladinske književnosti s stališča naslovnika

Prva definicija predmeta je s stališča literarne vede: mladinska književnost je književnost, ki ima za predmet preučevanja mladinsko književnost in književnost za mlade naslovnike od rojstva do 18. leta (Mileva Blažić, 2011, str. 7).

Druga definicija predmeta je s stališča namena in naslovnika: mladinska književnost je področje literarne vede, ki ima za predmet preučevanja mladinsko književnost in književnost za mlade naslovnike od rojstva do 18. leta. Ob definiciji se takoj pojavi vprašanje, kdo je mlad naslovnik. Splošna sprejeta definicija otroka je naslednja: otrok je vsako človeško bitje, mlajšo od osemnajst let. Čeprav se bodo ob različnih definicijah odprla vprašanja, ali gre za enotnega naslovnika, je že v naprej jasno, da enotnega naslovnika ni (Mileva Blažić, 2011, str. 7).

4.1.2 Definicija mladinske književnosti s stališča namena

Tretja definicija je s stališča recepcije – v mladinsko književnost sodijo tudi besedila, ki so namensko napisana za odrasle. V literarni zgodovini so znani številni primeri književnih besedil, prvotno napisanih za odraslega naslovnika, ki so v procesu literarne recepcije postopoma postajala mladinsko branje. Predvsem so to besedila iz kanona narodnih književnosti, ki so dobila status nacionalne in/ali svetovne klasike, zato tudi razlikujemo različna branja mladinske književnosti – mladinsko in odraslo branje (Mileva Blažić, 2011, str. 9).

4.1.3 Mladinsko in odraslo branje

Obstaja tudi korpus besedil, namenjenih mlademu naslovniku, ki jih berejo odrasli naslovniki. Tovrstna besedila uvrščamo tako med mladinsko branje kot med odraslo branje – branje za odrasle. V sodobnem času je znan John Ronald Reuel Tolkien s *Hobiti* in delom *Gospodar prstanov*. Po letu 2000 sta najbolj izrazita primera Joanne Kathleen Rowling s *serijo knjig o Harry Potterju* ter Philip Pullman s *trilogijo Njegova temna tvar*. Oboje berejo tudi odrasli naslovniki (Mileva Blažić, 2011, str. 11).

4.1.4 Dvojni naslovnik mladinske književnosti

Sodobna teorija preučuje mladinsko književnost za t. i. dvojnega naslovnika, kar pomeni, da mladi in odrasli bralci iz različnih zornih kotov in z različno motivacijo berejo iste knjige. Tudi bralec, ki bo bral eno in isto (mladinsko) besedilo, ga bo vsakič bral iz različnih zornih kotov. Najsodobnejše teorije mladinske književnosti nadgrajujejo termin dvojnega naslovnika z večnaslovniško¹ mladinsko književnostjo. To so književna besedila, ki so recepcijsko odprta in imajo več naslovnikov hkrati (otroka, mladega in odraslega bralca), postala pa so del kanona mladinske književnosti, npr. *Harry Potter*, *Njegova temna tvar*, *Skrivnostni primer ali Kdo je umoril psa*; *Povodni mož*, *Svetlanine pravljice*, *Oblike sveta* idr. (Mileva Blažić, 2011, str. 15–16).

4.1.5 Spremembe v literaturi in mladinska književnost

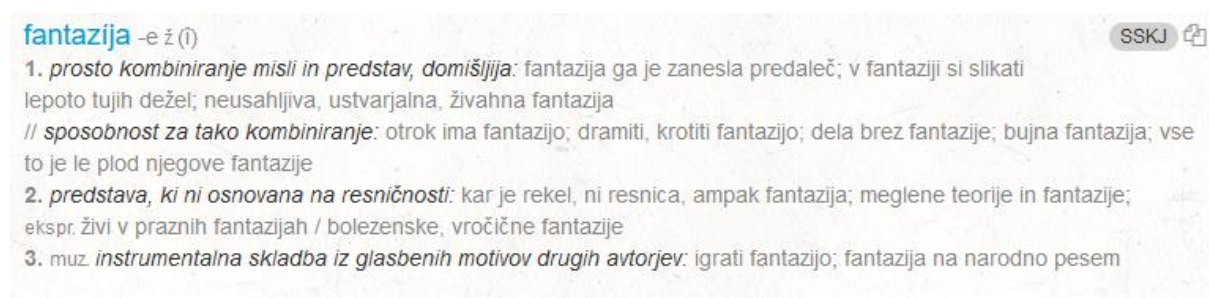
Bistvena razlika med raziskovanjem mladinske književnosti in književnosti za odrasle je, da je bila zadnja omenjena raziskovana v odnosu do filozofije, sociologije, psihologije ipd. Mladinska književnost je bila od svojega začetka sredi 19. st. ne le v Sloveniji, ampak tudi po svetu, vedno povezana z versko vzgojo in vzgojno funkcijo. Predliterarne začetke mladinske književnosti lahko najdemo v družbi 17. st., ko so začeli upoštevati otroštvo kot posebno obdobje v življenju. Novo pojmovanje otroštva in dostopnost izobraževanja (prek ljudskih, nedeljskih šol v 19. stoletju do obveznega osnovnošolskega izobraževanja v 20. st. in e-času v začetku 21. st.) so bistveno vplivali na razvoj mladinske književnosti. Ta je bila močno vzgojno

¹ Kasneje je uporabljen pojem crossover, ki se prevaja kot večnaslovniška mladinska književnost oz. književnost, ki prehaja od enega k več naslovnikom.

sredstvo za socializacijo otrok, opismenjevanje, igro, sredstvo eskapizma ipd. (Mileva Blažić, 2011, str. 27).

4.2 Opredelitev fantazijske književnosti

Beseda fantazija v svojih različicah v sodobnih jezikih (fr. la fantaisie, nem. die Fantasie, angl. fantasy itd.) izhaja iz grškega izraza phantasia, ki označuje moč, s katero je objekt predstavljen zavesti, pri čemer lahko takšna predstava izhaja iz sedanjosti ali spomina, je resnična ali iluzorna. Sodobni jeziki se za razliko od tako širokega pojmovanja vsaj v enem od pomenov pojma osredotočajo na nestvarno: *SSKJ* na primer besedo fantazija razlaga tudi kot »predstava, ki ni osnovana na resničnosti«, *Oxford English Dictionary* opisuje fantasy kot »proces ali sposobnost izoblikovanja mentalnih reprezentacij stvari, ki niso dejansko prisotne«, *Duden Fantasie* definira kot »predstavo, ki ni ustrezna resničnosti«, po *Trésor de la langue Française* pa fantaisie nima nikakršnega zgleda v resničnosti, je delo domišljije (Kenda, 2009, str. 9).



Slika 1: Definicija fantazije iz SSKJ-ja

Prav na osnovi takšnega pomena besede fantazija se je izraz v drugi polovici preteklega stoletja začel uporabljati tudi kot literarni pojem, ki zaobjema z različnih vidikov opredeljeno skupino književnih del. Takšen literarni termin fantazija se je najprej pojavil v angleškem govornem prostoru, torej v angleški različici izraza, fantasy, na njegovo izoblikovanje pa je imelo močan vpliv predavanje J. R. R. Tolkiena *O pravljičah*. Tolkien nadalje prvi izhaja prav iz navedenega specifičnega pomena besede fantazija v sodobnih jezikih, saj opozarja, da gre za »podobne stvari, ki niso dejansko ne navzoče v našem primarnem svetu oziroma jih tam ni najti po splošnem prepričanju« (Kenda, 2009, str. 9–10).

Toda Tolkien fantazije po drugi strani še ne definira kot skupino literarnih del, temveč kot višjo obliko Umetnosti, pravzaprav skoraj najčistejšo obliko, in zato (kadar je dosežena) najbolj učinkovito. Tako se Tolkien literarnemu pomenu besede fantazija najbolj približa, ko ugotavlja, da je takšno Umetnost najbolje prepustiti besedam, pravi literaturi, saj je izrazito pripovedniška (Kenda, 2009, str. 10).

Najzgodnejši primer uporabe izraza fantazija za poimenovanje literarnih del, ki so ga našli literarni raziskovalci, je tako iz svojčas znane bralnopromocijske monografije *Odločeni brati*, ki je prvič izšla leta 1961. Njena avtorica Margery Fisher v njem navaja okoli tisoč mladinskih del, ki jih priporoča v branje. Priporočeno branje razporeja v petnajst skupin, ki so večinoma opredeljene vsaj nekoliko nejasno, tako tudi osma, ki jo poimenuje Fantasy. Izraz fantazija kot poimenovanje za skupino literarnih del se je nato že v sedemdesetih močno uveljavil v literarni vedi, različnih strokah in javnosti angleško govorečih dežel. Predstavniki strok so nadalje na temo fantazije izdali vrsto pregledov in tako nadaljevali delo Fisherjeve (Kenda, 2009, str. 10–11).

4.3 Leigh Bardugo

Leigh Bardugo je ameriška pisateljica fantazijskih romanov, ki se uvrščajo med uspešnice. Rodila se je 6. januarja 1975 v Jeruzalemu v Izraelu in odrasčala v Los Angelesu v Južni Kaliforniji. Diplomirala je na Univerzi Yale. Po študiju je delala v oglaševanju in novinarstvu. Trenutno živi v Los Angelesu, kjer se ukvarja s pisanjem in poje v glasbeni skupini (Nandini, 2022).

Leigh Bardugo je ustvarila v svojih romanih fantazijsko svet Griševsko vseмирje. Po vsem svetu so prodali že več kot 3 milijone izvodov romanov o Griševskem vsemirju: od trilogije *Shadow and Bone Trilogy*, prek duologije *Vranja šesterica*, *Jezik trnov* (*Language of Thorns*) in *Kralja brazgotin* (*King of Scars*) – in prihaja jih še več. Romani so bili prevedeni v več kot 38 jezikov po vsem svetu, izdali so jih v več kot 40 državah. Trilogija *Senca in kost* je bila prevedena v 27 jezikov in doživela uprizoritev tudi v obliki Netflix serije: *Shadow and Bone*. Piše tudi fantazijske kratke zgodbe (Nandini, 2022).

V intervjuju leta 2018 je Leigh Bardugo povedala o svojih začetkih kot pisateljica: »Naloga pisatelja je, da ne glede na to, ali mu uspeva ali ne, še naprej ustvarja. Odmisliti je potrebno

ideje o prodaji, uspehu ali ambicijah in preprosto delati. Mislim, da je moja pot do uspeha, na zunaj videti zelo preprosta. Vedno sem nekoliko zadržana, ko govorim o tem, ker ne želim, da bi ljudje dobili napačen vtis o tem, koliko dela je potrebnega za objavo knjige. Do objave knjige *Senca in kost* sem dobila veliko zavrnitev. Tudi po podpisu pogodbe s svojim agentom me je vsaka od prejšnjih zavrnitev bolela. Del potovanja je to grozljivo ravnovesje med iluzijami o veličini in ponižnostjo – po mojem mnenju pisatelji ves čas hodijo po tej meji« (Gentry, 2018).

Govori tudi o metodi, ki jo uporablja za pisanje: »Vse svoje knjige pišem na skoraj enak način: imam idejo, napišem jo na eno stran, tako da imam v bistvu knjigo, dolgo eno stran, nato pa začnem to dopolnjevati. Sestavim nekakšen razpadajoč osnutek, ki deluje kot razširjena osnova, in to je tisto, kar postane glavni del knjige. Ko se lotim pisanja prizorov in predelave knjige v nekaj, kar lahko ima potencial, se ta proces nekoliko spremeni, odvisno od projekta. Vsakdo deluje drugače« (Gentry, 2018).

4.4 Vsebina romana *Vranja šesterica*

V Ketterdamu, glavnem mestu otoške države Kerch, svetnik Hoede na griševski zdravilki Anyi preizkusi drogo jurda parem, ki je smrtonosna za ljudi in zasvoji grišo. Jurda parem proti pričakovanjem okrepi Anyine sposobnosti in ta lahko nenadoma nadzoruje in manipulira s človeškimi mislimi, česar navadni griševski zdravilci ne zmorejo. Anya pobegne in čez nekaj dni jo najdejo mrtvo v pristanišču. Teden dni po incidentu se v hiši svetnika Hoedeja bogati trgovec Jan Van Eck obrne na 17-letnega kriminalca Kaza Brekkerja z nemogočo nalogo. Jan Van Eck Kazu pokaže učinke Hoedejevega poskusa na plimniku Mikki, ki se zaradi jurde parema lahko prosto sprehaja skozi stene. Droga sicer okrepi grišine moči, vendar griše hitro zasvoji in hrepenenje po njej jih izčrpa do smrti. Kazu pove, da je izumitelj droge Bo Yul-Bayur zaprt v fjerdanski prestolnici Djerholm v Ledenem dvoru, vojaški utrdbi, v katero še nikoli nikomur ni uspelo vdreti, saj je strogo varovana. Van Eck potrebuje Kaza, da reši znanstvenika in prepreči, da bi se skrivnost o jurdi paremu razvedela. Kaz se strinja v zameno za trideset milijonov *krugejev* in začne izbirati ekipo, ki mu bo pri tej nalogi pomagala. Prva mu ponudi pomoč Inej Ghafa, znana kot Prikazen, vohunka in njegova desna roka, ki jo je pred dvema letoma rešil iz Hiše eksotike, imenovane Menažerija. Nato poišče Nino Zenik, trgačico src, ki privoli, ko izve, da namerava Kaz za to delo osvoboditi tudi Matthiasa Helvarja. Matthias je *drüskelle*, pripadnik fjerdanskih lovcev na čarovnice, ki imajo nalogo preganjati griše. Zaradi

Nininega lažnega pričanja je pridržen v zaporu Peklenska vrata in vse od njenega prihoda v Ketterdam pred letom dni si je Nina prizadevala, da bi ga rešila. Kaz, Inej, Nina in zemski ostrostrelec Jesper Fahey uspešno rešijo Matthiasa iz zapora. Kljub začetnemu protestu se Matthias odloči pomagati pri nalogi, a le v zameno za pomilostitev, ki bi mu omogočila, da ponovno postane *drüskelle*. Kaz zaposli tudi Wylana Van Ecka, pobeglega sina Jana Van Ecka, ki je strokovnjak za razstrelivo, hkrati pa jim služi kot talec. Ko se pripravljajo na odhod iz Ketterdama, posadko napadejo rivalske tolpe. Inej je v spopadu hudo ranjena, a jo Kaz reši in vsi se varno vkrcajo na ladjo. Kaz na ladji iz maščevanja muči Oomena in od njega izve, da znanstvenika išče tudi Pekka Rollins, vodja tolpe Pogrošnih levov. Kaz ima do Pekke veliko zamero, saj je njega in njegovega starejšega brata Jordieja, ko sta bila mlada in nova v mestu, prevaral in posledično je Jordie tudi umrl. Pod Ninino oskrbo Inej okreva in Kaz na ladji podrobno predstavi še zadnje podrobnosti njegovega načrta o vlomu. Kot zaporniki naj bi vstopili v Ledeni dvor in po strehi prešli v sektor veleposlaništva, si od tam »izposodili« nekaj oblačil, v katerih bodo videti kot gostje fjerdanskega festivala, osvobodili Yul-Bayura in pobegnili. Ko prispejo v Fjerdo, posadko napadeta dve griši, zasvojeni z jurda paremom. Ekipi se sicer uspe rešiti, a Nina preplašena ugotovi, da je eden od griš njen stari prijatelj Nestor, ki je z njo služil v Drugi armadi. Nina je zaskrbljena zaradi smrti griše in verjame, da bi preživeli, če ne bi bili drastično oslabljeni zaradi droge. Matthias ji pomaga pri pokopu Nestorja in takrat se prvič začneta pogovarjati o njuni skupni preteklosti in Ninini izdaji. Nina je trgačica src, vojakinja Druge armade, ki so jo Matthias in njegova skupina, usposobljena za lov na griše, ujeli na misiji. Skupaj z drugimi ujetimi grišami so Nino vkrcali na ladjo, namenjeno v Fjerdo, kjer bi ji sodili in jo na koncu usmrtili. Ladja je med nevihto potonila in edina preživela sta bila Matthias in Nina. Nina se je lahko osvobodila vezi zaradi skodelice, iz katere ji je Matthias dal piti vodo, kar je bil tudi razlog, da ga je rešila, ko je prišlo do nevihte. S skupnimi močmi sta prispela na obalo in si pomagala preživeti. Ob iskanju poti domov sta se zaljubila. Ko sta prispela v mesto, kjer sta nameravala najti prehod v drugo državo in začeti skupno življenje, so Nino prepoznali griševski vohuni, ki so jo zaslišali o Matthiasu in ga prepoznali kot *drüskelle*. Nina jih je prepričala, da je na tajni misiji in da jim bo Matthiasa izročila naslednji dan, a je v resnici nameravala le pridobiti čas, da bi lahko z njim pobegnila. Ko je Matthias poskušal rezervirati sobo, so ju ponovno opazili skupaj, zato je Nina, ki ju je želela rešiti, stopila do trgovca in obtožila Matthiasa, da je trgovec s sužnji, ter si tako zagotovila varno pot na otok Kerch, ne da bi vedela, da bodo Matthiasa zaprli v Peklenska vrata. Namesto da bi se vrnila v

Ravko, je Nina ostala v Ketterdamu in poskušala osvoboditi Matthiasa. Ko Matthias sliši njeno zgodbo, ji odpusti in želi Nini pomagati ubiti Bo Yul-Bayurja, saj se oba strinjata, da jurda parem ogroža tako griše kot Fjerdane. Ekipa prestreže voz zapornikov, ki je namenjen na Ledeni dvor, in se z njim odpelje tja pod pretvezo, da so zaporniki. Kaz izgubi zavest, ker je na vozu preveč ljudi, in razkrije se del njegove preteklosti. V otroštvu, ko je Pekka Rollins prevaral njiju z bratom, so po Ketterdamu razhajale ognjene koze (bolezen se imenuje tudi kuga kraljičine gospe), ki so pomorila številne prebivalce mesta, med njimi tudi Jordieja. Kaz je prav tako zbolel, vendar kmalu ozdravel. Pomotoma so ga imeli za mrtvega in ga vrgli na barko s kupi trupel za sežig. Preživel je tako, da je priplaval do obale, pri tem pa se opiral na bratovo truplo. Ta izkušnja je v njem vzbudila močan in dolgotrajen odpor do kakršnega koli fizičnega stika s človeško kožo, zato je zmeraj nosil rokavice. Ko prispejo na Ledeni dvor, se Kaz zbudi in ugotovi, da so možje, ki jih je Pekka Rollins poslal za njimi, bili ujeti in ubiti. Zapornike iz vagona razdelijo in odpeljejo v celice. Jesper, ki se izkaže za grišo reda Fabrikatorjev, s svojo sposobnostjo izdelava dva tenka ključka, s pomočjo katerih se osvobodijo. Matthias in Jesper imata nalogo nagrabiti vse vrvi, ki jih najdeta, Kaz in Wylan pa osvoboditi Nino in Inej. Kaz se z Nino odpravi iskat Yul-Bayurja v druge celice. Razdelita se in Kaz v celici najde Pekko Rollinsa. Medtem Nino opazijo stražarji, ki uspejo sprožiti alarm, preden jih uspe ubiti. Pohiti v klet, kjer so zbrani preostali člani ekipe. Inej spretno prepleza šestnadstropni jašek sežigalnice, ki vodi na streho, in preostali ekipi zagotovi izhod v sili. Vsi se povzpnejo k njej, tudi Kaz, ki pride med zadnjimi. Ko se sproži alarm, se njihov prvi načrt razblini in Kaz pripravi nov načrt, kako priti do predela Ledenega dvora, kjer bi moral biti znanstvenik. Inej in Nina želita vstopiti kot delavki iz Menažerije, vendar uspe le Nini, saj Inej pridržijo. Matthias in Kaz vstopita preko skrivnega mostu, ki ga poznajo le *drüskelle*. Jesper in Wylan uničita vrata obzidja in sprožita alarm črnega protokola. Ko Nina poskuša od fjerdanskega uradnika pridobiti skrivne informacije, šokirano zagleda Jarla Bruma, fjerdanskega poveljnika, za katerega je mislila, da je umrl na ladji, kjer sta se z Matthiasom spoznala. Nina tvega in dovoli Brumu, da ji pokaže zaporniške celice, ki so bile zgrajene posebej za pridržanje griš. Vendar se izkaže, da Brum ve, kdo je Nina v resnici, in jo zapre v celico. Pojavi se Matthias, za katerega se zdi, da jo je izdal, vendar v resnici izda svojega starega poveljnika in osvobodi Nino, pri čemer ji sveto obljubi, da jo bo varoval vse do svoje smrti. Začneta iskati Bo Yul-Bayurja, vendar ugotovita, da je znanstvenik mrtev. Najdeta njegovega sina Kuweijsa, ki je prisiljen ponavljati očetove raziskave. Matthias in Nina ga nočeta ubiti, saj je še otrok (star petnajst let) in hkrati griša

Inferni. Zapustijo celice in pri tem razstrelijo laboratorij. Srečajo se s Kazom in skupaj pobegnejo s skokom v izvir, ki ga je Kaz odkril ob svetem drevesu Djel. Jesperju in Wylanu uspe uničiti vrata in sprožiti alarm in napadejo ju plimniki. Jesper ponovno izdelava kovino in jih ubije. Medtem Inej opazi Heleen van Houden (Tante Heleen), ki stražarje seznani z Inejino pravo identiteto. Stražarji odpeljejo Inej nazaj v celice, vendar jo Jesper in Wylan rešita. Z diamantom, ki ga je Inej ukradla Tante Heleen, prerežejo steklo in ugrabijo fjerdanski tank. Z njim se prebijajo skozi stene in se pripeljejo pred Ledeni dvor, kjer se pridružijo ostalim, ki so preživeli ledeno vodo izvira. Odpravijo se proti pristanišču, kjer naj bi jih čakala ladja, vendar na svojo grozo ugotovijo, da jih čaka velika skupina Fjerdanov, na čelu katere je trgačica src. Ne vidijo izhoda in Nina vzame jurda parem, da izboljša svoje moči in si nasprotnike z lahkoto podredi. Ekipa varno prispe v Ketterdam, toda Nina trpi zaradi zasvojenosti z jurdo paremom. Pustijo jo z Wylanom, preostali pa odpeljejo Kuweijske k Janu Van Ecku. Jan Van Eck razkrije, da je nameraval ubiti Kaza in njegovo posadko ter formulo za jurdo parem uporabiti za to, da bi na svetovnem trgu povzročil gospodarsko opustošenje in v mednarodni vojni, ki bi sledila, pridobil dobiček zase. Kljub Kazovemu opozorilu, da je na krovu Wylan, potopi njihovo ladjo. Izkaže se, da Van Eck meni, da njegov sin ni sposoben podedovati njegovega poslovnega imperija, saj Wylan ne zna brati in pisati. Kaz ima še vedno prednost, saj razkrije, da je deček, za katerega Van Eck misli, da je Kuweijski Yul-Bo, v resnici Wylan, ki ga je Nina preobrazila tako, da je videti kot znanstvenikov sin. Van Eck je besen in s pomočjo griše pod vplivom droge ugrabi Inej in jim da sedem dni časa, da mu izročijo pravega Kuweijskega. Kaz ne želi ogroziti Inej, zato pusti trgovca oditi. V zadnjem prizoru se Kaz s preostalo ekipo odpravi k Pekki Rollinsu.

4.5 Vsebina romana *Pokvarjeno kraljestvo*

Knjiga se začne v klubu Cumulus, kjer imata Jesper in Nina nalogo zamotiti Cornelisa Smeeta, odvetnika Jana Van Ecka, da lahko Kaz in Wylan v njegovi pisarni poiščeta Van Eckove lastniške dokumente. Kaz namerava ugrabiti Van Eckovo nosečo ženo Alys, ki bi mu bila v pomoč pri izsiljevanju za Inejino svobodo. Medtem v Ketterdam prispe Jesperjev oče Colm Fahey, saj banka, ki ji je Jesper dolžan, od njega zahteva plačilo dolga. Ko se Jesper, Wylan in Colm srečajo, jih napadejo, vendar jim uspe pobegniti in Colm spozna še ostale člane ekipe. Kaz se dogovori z Jesperjevim očetom, da bodo dobili denar, če jim da tri dni časa, in ga prosi, naj tačas počaka v hotelu v mestu, kjer bo varen. Sledi uspešna ugrabitev Van Eckove žene in reševanje Inej. Nenadoma se pojavi nekaj bojevnikov iz Shu Hana, ki z nadčloveškimi

sposobnostmi napadejo Jesperja in Nino. S svojimi talenti za požiganje in izvrstnim streljanjem jima uspe pobegniti. Ekipa se sestane v njihovem skrivališču in Kaz razkrije, da je z denarjem, ki ga je dobil s prodajo delnic v Petem pristanu Pekki Rollinsu, kupil delnice sladkorja za celotno ekipo pod lažnimi imeni. Večina sladkorja prihaja iz Novega Zema, vendar pridelka še vsaj 3 mesece ne bo. Zadnjega so oželi in uskladiščili v silosih na Sladkem grebenu, kjer je deset od tridesetih silosov v lasti Jana Van Ecka. Člani ekipe so postali lastniki delnic, ki ne skladiščijo sladkorja pri Van Ecku, zato nameravajo uničiti sladkor v njegovih silosih in posledično dvigniti ceno sladkorja ter čez noč obogateti. Wylan in Kuwei sta izumila kemični rilčkar, ki ga imajo namen spustiti na silose in tako uničiti sladkor, brez da bi izgledalo sumljivo. Nekaj delnic je Kaz kupil tudi v Jan Van Eckovem imenu, saj želi prizadeti njegov ugled. Nina in Inej prepričata Kaza, da z eno od Van Eckovih ladij pretihotapi preostale griše v mestu domov. Medtem ko Kaz in Wylan poskušata iz Van Eckove hiše ukrasti pečat, ki ga potrebujeta za uničevanje Van Eckovega imena, se Nina in Inej vtihotapita v silose. Tam sta nepričakovano napadeni in odkrijeta, da se je Pekka Rollins povezal z Van Eckom. Pekka napade tudi skrivališče, ki ga je Kaz uporabljal za skrivanje Kuweija, kjer sta ga varovala Jesper in Matthias. Vsi pobegnejo in se srečajo v hotelu, kjer je nastanjen Colm. Nina ekipi pokaže svoje nenavadne in srhljive nove sposobnosti nadzora nad mrtvimi telesi, kar je posledica njene prebolele odvisnosti z jurdo paremom. Izvedo, da je Van Eck izločil vse tolpe v Sodu, zaradi česar jim je ostalo malo zaveznikov. Kaz sestavi drug načrt in razpiše dražbo, na kateri se lahko vsi potegujejo za Kuweija. Na dražbo so se za Kuweja prišli potegovati predstavniki Fjerde, Ravke, Shu Hana in Novega Zema. Vsi so mnenja, da je dražba pristranska, ker je podjetje Van Eck financiralo delegacijo Shu Hana. Trgovci menijo, da jih je Van Eck prevaral. Nakazani denar pod imenom Van Ecka je bil v resnici nakazan s strani Klošarjev. Van Eck je aretiran in njegov ugled uničen. Uspelo jim je uprizoriti Kuweijevo smrt in ga s pomočjo kralja Nikolaja iz Ravke pretihotapiti iz mesta, kjer bo poskušal najti protistrup za jurdo parem. Ko poteka dražba, Matthiasa ustrelili mladi *drüskelle*, saj ga ima za izdajalca, in ta umre v Nininih rokah. Wylan podeduje premoženje svoje družine in si začne ustvarjati življenje z Jesperjem. Jesper zavrne Ninino povabilo, da bi šel z njo v Ravko in tam treniral ter razvijal svojo moč kot griša. Na koncu Kaz preseneti Inej s tem, da najde njene starše in jih na povsem novi barki pripelje v Ketterdam.

4.6 Književni liki

4.6.1 Kaz Brekker

Kaz je hladnokrven, neusmiljen in znan po tem, da je pripravljen opraviti vsako delo ne glede na nevarnost, če mu le prinese veliko denarja. Zaradi teh lastnosti in krutih dejanj je dobil vzdevek Umazana roka, s katerim ustrahuje svoje nasprotnike. Kaz je manipulativen, bistroumen in premeten. Zmeraj poskrbi, da je on tisti, ki nadzoruje situacijo. Odsvetuje zaupanje drugim in pripravljen je izkoristiti skoraj vsakogar za lastno korist. Po navadi je videti miren in zbran, le redko pokaže svoja čustva in resnične misli. Nagnjen je k srditemu maščevanju, zlasti kadar se mu godi krivica ali je ranjena Inej. Maščevati želi svojega umrlega brata in živi po načelu »opeka za opeko«, da bi uničil svoje sovražnike (Kaz Brekker, b. d.).

Kaz je tragedijo in travmo svojega otroštva spremenil v strahoten ugled in aktivno spodbuja govorice o njegovi neusmiljenosti in pomanjkanju človeškosti. Kljub neusmiljeni naravi pa ni povsem brez morale. Resnično mu je mar za prijatelje in njihovo dobro počutje. Za razliko od Pekke Rollins je odkrito proti ideji, da bi škodil otrokom. Zelo težko izraža svoja čustva, tudi tistim, ki so mu blizu. Morda se zdi kot brezsrčen zlobnež, vendar njegova dejanja kažejo tudi globino njegove zvestobe in dokazujejo, da mu ni vseeno za ekipo (Kaz Brekker, b. d.).

Kaz trpi tudi zaradi strahu pred dotikom. Ta strah se je razvil zaradi njegovih travmatičnih izkušenj kot otrok, ko je bil odvržen z več sto mrtvimi žrtvami kuge na barko. Kaz je bil prisiljen plavati na obalo, pri čemer si je pomagal s truplom pokojnega brata, da se ni utopil. Kadarkoli pride v stik s kožo na kožo, se spomni na takratni grozljivi prizor. Iz tega razloga ves čas nosi rokavice. Strah želi premagati in počasi na koncu *Pokvarjenega kraljestva* mu tudi uspeva, saj je sposoben držati Inej za roko in poljubi njen vrat (Kaz Brekker, b. d.).

Kaz nosi preproste temne obleke, ki so sešite po meri, in črn klobuk. Nosi oblačila ketterdamskih trgovcev, da bi se posmehoval uglednim poslovnežem. Na njegovih črnih usnjenih rokavicah so majhne reže na predelu prstov, ki omogočajo boljše rokovanje s kartami in vlamljanje. Za hojo uporablja palico z vranjo glavo kot ročajem, ki služi tudi kot orožje. Zaradi skoka s strehe banke pri štirinajstih letih si je zlomil desno nogo, ki se mu nikoli ni popolnoma zacelila. Genya Safin mu je ponudila, da mu s svojimi močmi nogo pozdravi, vendar je Kaz to zavrnil, saj je v svoji invalidnosti vidi največjo moč (Kaz Brekker, b. d.).

Leigh Bardugo je v intervjuju leta 2016 povedala: »Kaz se je začel kot zelo eksterni lik. Ko sem pisala prvi osnutek *Vranje šesterice*, se mi je zdelo, da ga še ne poznam. Vedela sem le, kako

se je zdel drugim, in iluzijo, ki si jo je ustvaril, da bi se zaščitil. Ko ga Van Eck vpraša zakaj nosi rokavice, sem se to tudi jaz spraševala. Kazovo zgodbo sem napisala po prizoru na zaporniškem vozu in odločila sem se za travmo, ki ga bo na vse možne načine izolirala. To me je prizadelo, a ko sem razumela Kazovo zgodbo, je bilo pomembno, da je nisem le na kratko omenila. Nisem želela, da bi bil to trik – saj veste »ubogi otrok s tragično zgodbo«. Kaz je zelo vztrajen, vendar ga je sram tega demona, ki ga ne more premagati. Ta sramota je pomembna. To je zelo resnična in škodljiva sestavina posttravmatske stresne motnje, s katero se lahko večina od nas na neki ravni poistoveti« (Razi, 2016).



Slika 2: Kaz Brekker

4.6.2 Inej Ghafa

Inej je znana predvsem po svoji zadržani naravi. Psihično je izjemno močna in brez oklevanja uresničuje svoje želje. Je tiha in moralno neomajna ter se ne boji povedati svojega mnenja, kadar meni, da je to potrebno. Do večine ljudi je skeptična, vendar navzven ni ostra in se je pripravljena spoprijateljiti s tistimi, ki se izkažejo za dobre ljudi. Inej je zelo verna, pogosto recitira sulijske pregovore kot nasvete in splošne komentarje (Inej Ghafa, b. d.).

Inej je Suli, zato ima rjavo kožo in temno rjave oči. Dolge črne lase ima običajno tesno spete v kito. Nosi oprijete hlače, tuniko s kapuco in prešite telovnike temnih barv, ki so udobna oblačila za plezanje. Po postavi je vitka in mišičasta, vendar nižja od večine svojih tovarišev. Zaradi treniranja akrobatike v preteklosti ima odlične plezalne sposobnosti, spretnosti in koordinacijo. Poleg tega je nadarjena za neslišno premikanje. Z noži je smrtonosna in lahko po potrebi ubije ali onesposobi vsakogar (Inej Ghafa, b. d.).

Z noži v svoji lasti se počuti varneje in se tolaži z močjo svojega naziva »Prikazen«. Na lastni koži je spoznala, kako kruto je lahko življenje v Ketterdamu. Inej je bila odvzeta družini in prodana hiši eksotike. Ketterdam je mesto, kjer velja miselnost »ubij ali bodi ubit«. Inej si je skozi leta ustvarila strahovit sloves. Je desna roka Kaza Brekkerja in tudi moralni kompas celotne ekipe. Inej je tista, ki s svojim pogumom, čistim srcem in sočutjem združuje člane ekipe in je v težkih časih luč upanja. Inejino upanje tisto, ki navdihuje, ustvarja enotnost in popelje ekipo skozi temo (Inej Ghafa, b. d.).



Slika 3: Inej Ghafa

4.6.3 Wylan Van Eck

Wylan je zelo skrben, obziren in prijazen deček, ki se kot zadnji član ekipe priključi Klošarjem na nevarni nalogi. Zaradi svojega privilegiranega položaja ni vajen nasilja, vendar je še vedno pripravljen škodovati slabim ljudem, saj si prizadeva narediti svet boljši. Je precej sramežljiv, pogosto govori in komentira le, če je zaprosen, kar je posledica očetovega ravnanja z njim. Proti koncu zgodbe postaja vedno bolj samozavesten in karakterni močen. Je radoveden in kontemplativen, pogosto se sprašuje, kako stvari delujejo, kot na primer Jesperjeve pištole in sistem akvaduktov v Ledenem dvoru. Bolj kot besede ima rad glasbo in številke, saj zaradi disleksije ne zna brati in pisati. Zaradi očetovega sovraštva, ki je posledica njegove nezmožnosti branja in pisanja, se počuti manjvredno (Wylan Van Eck, b. d.).

Ni mu všeč, da ga imenujejo kriminallec, vendar je ponosen na svoje znanje o razstreljevanju. Želi, da so tudi drugi ponosni nanj, zato jim zmeraj pomaga po najboljših močeh. Želi si zaščititi tiste, ki so mu blizu, in ne želi biti nikomur v breme. Poleg tega je tudi izurjen kemik in umetnik. Vešč je igranja glasbil (zlasti flavte in klavirja) ter risanja. Nekaj tednov po uspešnem vdoru na Ledeni dvor ga Nina Zenik preobrazi, da je videti kot Kuwei Yul-Bo, vendar mu Genya Safin na koncu druge knjige vrne svoj videz. Opisano je, da ima kodraste rdeče lase in blede kožo. Je v romantični zvezi z Jesperjem Faheyjem (Wylan Van Eck, b. d.).



Slika 4: Wylan Van Eck

4.6.4 Jesper Fahey

Jesper je duhovit, sarkastičen, predrzen in zapeljiv, vendar dobrodušen in prijazen, kadar želi. Zlahka se razjezi, vendar na zamero hitro pozabi. Čeprav ima dobre namene, ne upošteva vedno posledic svojih dejanj. Jesper je hazarder, ki uživa v preračunavanju možnosti tako za karte kot za lastno preživetje. Pogosto je nemiren in tesnoben, zato se mnogokrat razbremeni z adrenalinom ob strelskih obračunih in igrah na srečo. Ko se počuti preobremenjenega, roke položi na pištoli, da bi nemirnost prikrl (Jesper Fahey, b. d.).

Njegova nepremišljenost je verjetno posledica tega, da ne uporablja svojih nadnaravnih moči kot griša reda Fabrikatorjev. Zaradi svoje impulzivnosti včasih sprejema napačne odločitve in posledično se počuti krivega ter ima nizko samopodobo (Jesper Fahey, b. d.).

Jesper je po poreklu Zemeni, zato ima temno kožo, lase in sive oči. Je vitek, čokat in zelo visok. Vedno nosi svoj dragoceni revolver z bisernim ročajem. Najraje se oblači v živobarvna oblačila z vzorci, ki se le redko ujemajo (Jesper Fahey, b. d.).



Slika 5: Jesper Fahey

4.6.5 Nina Zenik

Nina je drzna, glasna, zaletava in spogledljiva. Ima grozen pevski glas ter si rada privošči sladkarije, kot so torta, vaflji in karamela, zato je tudi močnejše postave. Kljub svoji predrznosti je Nini zelo mar za svoje prijatelje, še posebej za Inej. Opisujejo jo kot dekle brez sramu, v resnici pa ji je mnenje njenih prijateljev zelo pomembno. Nina je zelo zvesta Ravki, saj je že v otroštvu služila kot vojakinja Druge armade. Vedno postavlja potrebe svoje države in naroda pred svoje potrebe (Nina Zenik, b. d.).

Nina je griša reda Korporalki. Izurjena je kot trgačica src, ima pa tudi veliko znanja o zdravljenju, ki jih spretno uporablja. Ukvarja se tudi s spreminjanjem videza. Ima izjemen talent za jezike, ki so na nevarni nalogi ekipi zelo v pomoč. Poleg maternega ravkanskega jezika še zna shujski, kerški, keliški, sulijski in fjerdanski jezik. Delno razume tudi zemenski jezik. Mnoge od teh veščin je pridobila med izobraževanjem v Mali palači in izpopolnila po svojih izkušnjah s služenjem v Drugi armadi. Nina je tudi nadarjena igralka, kar ji poleg tekočega znanja jezikov pomaga pri delu vohunke (Nina Zenik, b. d.).



Slika 6: Nina Zenik

4.6.6 Matthias Helvar

Leto dni pridržanosti v zaporu Peklenska vrata je Matthiasa naredilo hladnega, sovražnega in nepopustljivega, kar je bilo potrebno, da je preživel v krutem zaporniškem ozračju. Matthias je celo leto sanjal o Nini, ki jo je začel ljubiti, si predstavljal, kako bi bilo živeti z njo, a se ji je kljub temu želel maščevati, saj je bila glavna krivka, da je pristal tam. Po pobegu je bil Matthias besen, saj je za svojo korist moral ponovno izdati svojo državo in se ni razumel s preostalimi člani ekipe. Med vdorom na Ledeni dvor in povratkom v Ketterdam se Matthias med Klošarji počuti bolj sproščeno, čeprav je še vedno zadržan do novih ljudi (Matthias Helvar, b. d.).

Matthias se hitro razjezi in daje prednost zaščiti prijateljev, ki jih je spoznal pri Klošarjih, pred prijaznostjo. Do Nine ima posebno naklonjenost in ga zelo skrbi zanjo, saj jo ljubi. Ima dobro intuicijo in je sposoben sklepati o čustvih Kaza, Nine in Jesperja, kar večini ljudi predstavlja nemogočo nalogo. Matthias je mišičast in visok ter ima značilne svetle lase in ledeno modre oči Fjerdanov. Preden so ga zaprli v zapor, je Matthias nosil dolge lase v slogu *drüskelle* (Matthias Helvar, b. d.).



Slika 7: Matthias Helvar

4.7 Družbena struktura v Griševskem vsemirju

Ena pomembnejših stvari v *Vranji šesterici* je obstoj griše. To so ljudje, ki izvajajo tako imenovano Malo znanost, kar pomeni, da manipulirajo z materialom in drugimi elementi na najosnovnejši ravni. Leigh Bardugo je Malo znanost primerjala s čarobno molekularno kemijo, čeprav je v knjigah zagotovljeno, da Mala znanost ni čarovnija (Join the Grisha, 2018).

Griše so razdeljene v tri rede. Korporalki oziroma Red živih in mrtvih je skupina griš, čigar moči so osredotočene na človeško telo. Delijo se v tri kategorije, ki se imenujejo trgači src, zdravilci in krojači. Trgači src manipulirajo s človekovimi celicami, mišicami, hormoni, pljuči in tako rekoč s celim telesom, celo do te mere, da lahko ubijajo, ne da bi se žrtev dotaknili. Zdravilci imajo podobne moči kot trgači src, le da svoje moči uporabljajo v drugačne namene, torej da zdravijo. Krojači, ki so sicer na meji med Korporalki in Fabrikatorji, lahko kratkotrajno spremenijo drugim videz (Join the Grisha, 2018).

Obstaja še četrta kategorija, čigar edina pripadnica je Nina Zenik, ki je edina preživela griša, ki je premagala zasvojenost z jurdo paremom. Zasvojenost je spremenila njeno sposobnost manipuliranja živih celic v sposobnost manipuliranja mrtvih celic (Corporalki, b. d.).

Drugi red so Eteralki oziroma Red priklicnikov. Oni lahko manipulirajo z različnimi elementi. Delijo se v tri kategorije. Prva so viharniki, ki lahko zvišajo ali znižajo zračni pritisk. Tako povzročijo nevihte, vetrove ali manipulirajo s predmeti. Inferni lahko prikličejo vnetljive pline (recimo metan ali vodik) in s pomočjo kremenca ustvarijo, nadzorujejo in manipulirajo z ognjem. Plimniki manipulirajo s temperaturo. Prikličejo in nadzorujejo lahko vodo. Med Eteralke spadata tudi dve drugi izjemno redki kategoriji – senčni priklicnik (temačnik) in sončna priklicnica (Adlina Starkov). Prvi lahko prikliče in manipulira s sencami, medtem ko druga to počne s soncem (Etherealki, b. d.).

Tretji red so Materialki oziroma Red fabrikatorjev. Delijo se na duraste in alkeme. Prvi manipulirajo s trdnimi snovmi, kot so železo, steklo, les, rastline, kamen ali vse, kar je trdno na molekularni ravni. Drugi manipulirajo s kemikalijami, strupi in eksplozivnimi prahi. (Materialki, b. d.)

Status griš je v večini držav slab. V Shu Hanu na njih eksperimentirajo. V Fjerdi menijo, da so griše čarovnice in jih zato zažgejo na grmadi in ubijajo. V Kerchu so, kljub nezakonitosti, po navadi prodani kot sužnji. V Ravki, kljub določenim privilegijem, so dolga leta bili prisiljeni

služiti v vojski. Edino v Novem Zemu jih kličejo »Zowa«, kar pomeni blagoslovljeni (Grisha, b.d.).

4.8 Griševsko vseмирje

4.8.1 Fjerda

Fjerda leži severno od Ravke, ločuje ju gosto zaraščen gozd. V Fjerdi vlada večni mraz, znana je po napredku na področju vojaške tehnologije. Ta ledena severna država je dom lovcev na čarovnice, imenovanih *drüskelle*, ki so posebej izurjeni vojaki, ki lovijo griše, jim sodijo in nato usmrtiljo. Fjerdani častijo Djela in verjamejo, da je ves svet povezan z njegovimi vodami – morji, ledom, rekami in potoki, dežjem in nevihtami. Vsi hranijo Djela in on hrani njih. Glavno mesto Djerholm je eno od edinih mest na zahodni obali Fjerde, do katerega je mogoče varno priti po morju. Drugo je pristaniško naselje Elling, ki leži na sotočju reke Stelge z reko Isvenee. Večina prebivalcev Fjerde govori fjerdanski jezik, vendar imajo prebivalci na severu narečje, ki se nekoliko razlikuje (Map of the Grishaverse, 2022).

4.8.2 Djerholm

Djerholm je glavno mesto Fjerde, v katerem se nahaja Ledeni dvor, močno varovana utrdba, ki je skladišče največjih zakladov in najsvetejših relikvij Fjerde. Za mesto Djerholm so značilne urejene ulice, pisane hiše in skladišča ter verski festivali. Ledeni dvor stoji na pečini s pogledom na pristanišče. V tej legendarni trdnjavi živijo in trenirajo *drüskelle*, ki imajo zelo močno obrambo (Map of the Grishaverse, 2022).

4.8.3 Kerch

Kerch je majhna, a mogočna otoška država. Je trgovinska velesila, ki svoje pomorske poti brani s pomočjo ogromnih mornaric. Kljub temu da je takšno dejanje ilegalno, so griše tukaj pogosto odvisne od bogatih trgovcev, pri katerih delajo kot sužnji. Živahno mesto Ketterdam je prestolnica države in središče vse mednarodne trgovine – zakonite in nezakonite – in domovanje precejšnjih kriminalnih početij. Turisti z vsega sveta prihajajo, da bi poskusili srečo in našli užitke v Sodu, kjer je za pravo ceno mogoče dobiti vse. V Sodu domuje tudi zloglasna tolpa Klošarji, ki jo vodi Kaz Brekker. Prebivalci Kercha častijo boga industrije in trgovine ter

menijo, da je blaginja znak božje naklonjenosti. Državi ne vlada kraljeva družina, temveč trgovski svet, skupina trgovcev, ki predstavljajo najstarejše in najbogatejše družine v državi (Map of the Grishaverse, 2022).

4.8.4 Ketterdam

Ketterdam je glavno mesto Kercha. V njem se nahaja borza, kjer trgovci kupujejo in prodajajo delnice. Ketterdam je znan po visoki stopnji kriminala. V njem je možno najti veliko število javnih hiš, igralnih salonov in tolp. Ketterdam je bil zgrajen na nizkem terenu, zato se za prehod med različnimi soseskami poleg ulic uporabljajo tudi kanali. Gosto naseljeno mesto je zelo ranljivo za požare in bolezni, v njem pa je celo sirena, ki se uporablja izključno za razglasitev karantene. Med priljubljenimi turističnimi znamenitostmi za bogataše so Boeksplein, hotel Geldrenner in cerkev Barter, medtem ko brezobzirneže bolj privlači Sod, kjer lahko čas preživijo v Vranjem klubu (Map of the Grishaverse, 2022).

4.8.5 Novi Zem

Novi Zem je kmetijska država z rastočo pomorsko trgovino, bogata z naravnimi viri in glavna izvoznica jurde. Ker je Novi Zem zaradi prostranstva Pravega morja v veliki meri ločen od drugih držav in posledično svetovnih konfliktov, je priljubljen med tistimi, ki iščejo življenjske priložnosti in anonimnost, vključno z grišami, ki jih prebivalci poznajo pod imenom Zowa. Novi Zem vodijo lokalno izvoljeni ministri, ki se sestajajo dvakrat na leto in določajo politiko države ter dodeljujejo sredstva za posamezna domovanja in njihove oborožene sile. Zemci imajo tradicijo, ki sega v družino Maradi, da si sami izbirajo družinska imena (Map of the Grishaverse, 2022).

4.8.6 Shu Han

V Shu Hanu, ki ga na severu ščiti gorovje Sikurzoi, vlada matriarhalna monarhija, kar pomeni, da so na čelu države kraljice Taban. Vladajo v palači v glavnem mestu Ahmrat Jen, ščitijo pa jih Tavgharad, elitne ženske bojevnice. Prebivalci molijo k šestim vojakom, katerih templji se nahajajo v glavnem mestu. Shu Han ima šibko mornarico, vendar ogromno kopensko vojsko, njihovi plačanci pa so cenjeni po vsem svetu. V mejah Shu Hana griše pogosto ujamejo in na

njih izvajajo poskuse, da bi ugotovili izvor njihove moči. Shu Han, ki je od Ravke ločen z gorami, ima kljub hladnejšemu podnebju severne sosedne države stalno poletje (Map of the Grishaverse, 2022).

4.8.7 Ravka

Ravka je razdeljena na dva dela. Deli ju Nemorje, zaradi česar je ranljiva in brez dostopa do svojih pristaniških mest na Pravem morju. Ravka je monarhija, v kateri vlada dinastija Lantsov, ščitita pa jo dve veji vojske. Prva armada, ki jo sestavljajo navadni in pogosto slabo opremljeni vojaki, ter Druga armada, ki jo sestavljajo griše pod vodstvom Temačnika. Ravka na splošno velja za varno zatočišče za griše, če so pripravljeni služiti kroni. Ravkansko čaščenje svetnikov je kot državno vero vzpostavil prvi kralj države, Jaromir Lanstov. Glavno mesto države, Os Alta, naj bi bilo zgrajeno na mestu prvega oltarja. Medtem ko so poletja bolj topla, je značilno podnebje v Ravki hladno, pozimi sneg, na severni meji pa celo večni led (Map of the Grishaverse, 2022).



Slika 8: Griševsko vsemirje

5 METODOLOGIJA DELA

5.1 Literarna interpretacija

V raziskovalni nalogi smo uporabili metodo literarne interpretacije, in sicer smo se je lotili, potem ko smo prebrali fantazijska romana *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* avtorice Leigh Bardugo. Ob tem smo se osredotočali predvsem na družbeno-sociološke tematike, ki so se pojavljale v delih: multikulturalizem, LGBTQIA+, invalidnost, travma, suženjstvo in spolne vloge.

5.2 Anketa

Druga metoda, ki smo jo uporabili, je bila anketiranje, kjer smo kot merski instrument uporabili anketni vprašalnik. Ta je bil anonimen in sestavljen iz 15 vprašanj, 11 zaprtega tipa, 3 polodprtega tipa in 1 odprtega tipa.

5.2.1 Vzorčenje

Vzorčenje je pri anketiranju potekalo po modelu snežne kepe oziroma vzorčenja preko socialnih mrež, ki se pogosto uporablja za vzorčenje skritih in težko dostopnih populacij. Anketni vprašalnik smo poslali več znancem in profilom na socialnem omrežju Instagram, ki so vprašalnik delili naprej. Nanj je odgovorilo 582 bralcev različnih starostnih skupin.

5.2.2 Zbiranje podatkov

Kot prej omenjeno, sem podatke pridobila s spletnim vprašalnikom, ki je bil aktiven od 25. 1. 2023 do 11. 2. 2023. Podatki so se zbirali na portalu www.1ka.si.

5.2.3 Obdelava in analiza podatkov

Podatke vprašalnika smo obdelali tako s programom 1ka (vprašanja zaprtega tipa; delež odgovorov in odstotke je preračunal že program 1ka) kot tudi ročno (vprašanje odprtega tipa in vprašanja polodprtega tipa). Grafe smo izdelali v programu Microsoft® Word in Excel.

6 ANALIZA DRUŽBENO-SOCIOLOŠKIH TEMATIK

Leigh Bardugo je v intervjuju na vprašanje, kako je določila ozadje in identitete likov, odgovorila tako: »Nisem se odločila, da bi odkljudal okenca glede rase ali spolnosti, vendar v moji skupini vrstnikov niso samo svetlopolti heteroseksualni ljudje brez napak, zato bi mi bilo zelo čudno, če bi Kazovo ekipo sestavila na ta način« (Razi, 2016).

6.1 Multikulturalizem

V sociologiji multikulturalizem opisuje način, kako se določena družba spoprijema s kulturno raznolikostjo. Multikulturalizem temelji na predpostavki, da lahko pripadniki pogosto zelo različnih kultur mirno sobivajo, in izraža stališče, da je družba bogatejša, če ohranja, spoštuje in celo spodbuja kulturno raznolikost (Longley, 2020).

Multikulturalizem je ključen za doseganje visoke stopnje kulturne raznolikosti. Raznolikost se pojavi, ko se v skupnost združijo ljudje različnih ras, narodnosti, ver, etnij in filozofij. Resnično raznolika družba je tista, ki priznava in ceni kulturne razlike med ljudmi. Zagovorniki kulturne raznolikosti trdijo, da je zaradi nje človeštvo močnejše in da je pravzaprav nujno potrebna za dolgoročno preživetje. Generalna konferenca Unesca je leta 2001 v svoji Splošni deklaraciji o kulturni raznolikosti zapisala, da je »kulturna raznolikost za človeštvo tako potrebna kot biotska raznovrstnost za naravo« (Longley, 2020).

Literatura, ki obravnava multikulturalizem, je močno orodje, ki učencem omogoča boljše razumevanje lastne kulture in kultur drugih. S tem poglobljenim znanjem je mogoče okrepiti odnose in premostiti vrzel med učenci iz različnih kulturnih okolij. Učenci bolje razumejo aktualna svetovna vprašanja, če lahko svetovne dogodke povežejo s temami, konflikti in z značilnostmi, ki jih najdemo v literaturi. Učenci tako razvijajo kognitivne sposobnosti, saj se učijo obravnavati in kritično vrednotiti besedila, ki jih berejo (Grasso, 2016).

Kot zrcalo resničnega sveta so med različnimi državami v Griševskem vsemirju velike kulturne razlike. Nekatere države se zdijo bolj liberalne, druge pa precej konservativne. Vedenje, vrednote, miselni procesi in načini komunikacije likov v knjigah *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* odražajo njihovo različno kulturno ozadje.

6.1.1 Multikulturalizem v povezavi z Inej

Inej Ghafa je po narodnosti Suli, ki je bil prvotno del nomadskega ljudstva iz Ravke. Njeno kulturno in versko ozadje je v romanu večkrat prikazano. Na začetku Vranje šesterice izrazi, da kljub vsemu, kar je pretrpela, »je še vedno je verjela, da jo varujejo njeni sulijski svetniki« (Bardugo, 2022, str. 47). Njeno življenje je postalo bistveno bolj nasilno kot pred ugrabitvijo, kar je v nasprotju z njenimi sulijskimi vrednotami. Čeprav se je Inejin življenjski slog v zadnjih nekaj letih močno spremenil, nikoli ne pozabi, od kod prihaja, in svoja prepričanja vključuje v življenje v Ketterdamu:

»Med hojo je odpela paščka na ročnih tokih in otipala ročaja bodal v dlaneh. Sankt Petyr, ki slovi po pogumu, na desni; vitko rezilo s koščnim ročajem, ki ga je poimenovala Sankta Alina, na levi. Naštela je tudi druga imena nožev. Sankta Marya in Sankta Anastasia sta bili privezani za stegna. Sankt Vladimir je bil skrit v škornju, Sankta Lizabeta, rezilo z jedkanim vzorcem vrtnic, pa udobno za pasom. *Varujte me, varujte me*. Morala je verjeti, da Svetniki vidijo in razumejo vse, kar počne za preživetje« (Bardugo, 2022, str. 146).

Ker je svoje orožje poimenovala po sulijskih svetnikih, je ostala blizu svoji veri. To ji je v uteho, verjame, da imena služijo kot nekakšna zaščita. Prepričana je, da zločine zagreši iz nujnosti in ne ubija iz užitka. V trenutkih, ko mora opraviti nalogo, ki ni moralna in v skladu z njenimi načeli, uporablja vero kot način, da doseže odrešitev za svoje zločine. Eden izmed takih primerov je tudi njena tiha molitev, tik preden prereže pripadniku sovražne tolpe grlo. Rečemo lahko, da je Inej lik z močnimi prepričanji.

6.1.2 Multikulturalizem v povezavi z Nino in Matthiasom

Drüskelle in griše sovražijo drug drugega, saj imajo zelo nasprotujoče si vrednote in prepričanja. Ta nasprotja so v romanih večkrat prikazana med Nino, ki je griša, in Matthiasom, ki je *drüskelle*. Na začetku Matthias ostane zvest svojim prepričanjem in prezira vse griše, tudi Nino. Na začetku *Vranje šesterice* razkrije svoje načrte: »Pridružil se bo demonovi ekipi, si prislužil pomilostitev, ko bo spet *drüskelle*, pa bo Nina Zenik njegova prva tarča. Preganjal jo bo po Kerchu, Ravki, ne glede na to, v kateri luknji ali kotičku na svetu bo mislila, da je na varnem. Nino Zenik bo izsledil in morala bo plačati na vse mogoče načine. Smrt bi bila premila« (Bardugo, 2022, str. 124).

Matthias za griše pravi tako: »Vsi so sleparji in vohuni, izučeni, da prežijo na ljudi, kakršen je on, na ljudi brez njihovih nenaravnih darov. Plenilci so« (str. 233). Njegova čustva do Nine se proti koncu *Vranje šesterice* spreminjajo in v *Pokvarjenem kraljestvu* dozori v obliki ljubezni, kar vpliva na to, da Matthias začne dvomiti o svojih prepričanjih.

Ekipa, ki jo sestavljajo liki različnih kultur in narodnosti, Matthiasu omogoči več pogledov na svoj narod. Po daljšem času bivanja v skupini se mu po pogovoru z njegovim prejšnjim mentorjem Brumom porajajo nasprotujoče si misli: »*Drüskellska* uniforma. Matthias jo je nosil s ponosom. In zaradi čustev do Nine je bil osramočen. Že vedno ga je bilo sram in mogoče ga bo vedno. Predolgo je bil poln sovraštva do tega, da bi čez noč izginilo. Ampak sramota je bila zdaj le odmev in čutil je samo obžalovanje – da je tratil čas, da je povzročal bolečine, in ja, še zdaj, da bo storil, kar bo storil« (Bardugo, 2022, str. 386).

Čeprav je Nino sovražil, je do nje še vedno gojil romantična čustva. Najprej je ta čustva zatiral in jih sam sebi ni priznal, saj je bil naučen sovražiti griše. Odraščal je v prepričanju, da griše prinašajo samo zlo. To, da ga je Nina izdala, je njegovo sovraštvo še samo povečalo. Ko po njunem pogovoru izve, da ga je v resnici želela rešiti in so bili njeni nameni dobri, spozna, da to, kar so ga učili, morda ni bilo tako pomembno.

»Nina je bila do njega krivična, vendar je to naredila, da bi obvarovala rojake. Prizadela ga je, vendar je storila vse, kar je bilo v njeni moči, da bi to popravila. Na tisoč načinov mu je dokazala, da je častna, močna, širokosrčna in zelo človeška, morda bolj živo človeška kot kdorkoli, ki ga je kdaj poznal. In če je tako, potem grišam zlo ni prirojeno. Taki so kot vsi drugi – lahko naredijo veliko dobrega, a tudi veliko slabega. Če bi to prezrl, bi bil pošast on sam« (Bardugo, 2022, str. 390).

Matthias z Ninino pomočjo začne videti griše kot človeška bitja in jih enakovredno sprejemati. Svojemu staremu mentorju Jarlu Brumu, čeprav je le ta nezavesten, pove: »Življenje, ki ga živiš, sovraštvo, ki ga čutiš – to je strup. Ne morem ga več piti« (str. 392). Matthias uvidi, zakaj je imel o grišah toliko predsodkov. Ko govori o svojih nekdanih prijateljih iz Fjerde, omeni, da so bili pošasti, naučeni sovraštva in ustrahovanja. Končno razume, da se ni rodil, da bi sovražil griše, temveč so ga to naučili drugi, in da se lahko sam odloči, ali bo s tem nadaljeval.

Fjerdani pred usmrtitvijo grišam sodijo, vendar smrti nikakor ne morejo ubežati, saj so zmeraj spoznani za krive. Fjerdani se v zgodbi naslikajo v popolnem nasprotju z grišami. Zdi se, da so

Fjerdani storili grišam mnogo več krivic, kot so griše storili Fjerdanom. To se pokaže, ko opazujemo, kako Matthias počasi začne dvomiti v svoja globoko zakoreninjena prepričanja in začne simpatizirati z Nino. Uspe mu pridobiti širši pogled na družbo, kar ponazarja, kako se lahko mnenja in prepričanja spremenijo, ko ljudje spoznajo več kultur.



Slika 9: Nina in Matthias

6.2 LGBTQIA+

Kratika LGBT je skozi svojo zgodovino bila že večkrat spremenjena, saj so se skupine dodajale in z njimi tudi črke. Tokrat bomo uporabili kratico LGBT, čeprav so v uporabi tudi LGB, LGBTQ, LGBTIQ+ in druge. Kratica LGBT zaobjema lezbijke, geje, biseksualne in transspolne osebe (Kastelic, 2021).

Z nastopom psiholoških in filozofskih ved sta lahko homoseksualnost in transseksualnost nastopili tudi v literarnih delih. Nekaj stoletij sta bili zapisani le v verskih knjigah kot kaznivo dejanje. Prav homoseksualnost je kmalu postalo le prepričanje in ne napaka narave ali deformiteta. Mediji, razdelitev na geje in lezbijke, prva sprememba spola, učenje, priznavanje ostalih skupnosti in sprejemanje zakonov o enakosti. Vse to je le del LGBT zgodovine, ki jo splošna javnost spozna v zadnjih sto letih (Kastelic, 2021).

Še v tridesetih letih prejšnjega stoletja je večina ljudi menila, da so LGBT ljudje bolni in neozdravljivi. Ko se je že zdelo, da sprejemanje nekoliko napreduje, je nastopila nacistična

Nemčija in uničila praktično ves napredek, ki je bil storjen na evropskih tleh. Če je bil takoj po prvi svetovni vojni ustanovljen Inštitut za seksualno raziskavo, je prišla naslednja vojna. Berlin ni bil več svetovna prestolnica LGBT skupnosti in sprejemanja. Pod vodstvom nacistov je bilo v koncentracijska taborišča poslanih več kot petdeset tisoč moških. Zaradi istospolne usmerjenosti je večina umrla pod rokami vojakov ali drugih zapornikov (Kastelic, 2021).

Z leti se je zgodba počasi spreminjala, a je stanje še daleč od zelenega in idealnega. Naraščajoče sovraštvo, ki ga ustvarjajo družbena omrežja, ne pomaga. Veliko primerov je, ki se zaradi tega sovraštva končajo s smrtjo. Težko pa je v enem stoletju ali dveh obrniti osemsto let prepričevanja ljudstva, da to hodi nasproti z bogom ali pravili. Gre za LGBT zgodovino, ki je zgodovina ljudi. Ta zgodovina je čudovita in grozna, je navdihujoča in učljiva. Je točno to, kar nas lahko nauči sprejemanje drugačnosti, ki to ni. Je le enakost in nič drugega (Kastelic, 2021).

V *Vranji šesterici* in *Pokvarjenem kraljestvu* se pojavi istospolno usmerjen par, dva biseksualna lika in en gejevski lik – vse to v svetu, v katerem diskriminacija istospolno usmerjenih ne obstaja. Avtorica se je zavestno odločila, da homofobiji² v svojem izmišljenem svetu ne bo dala prostora: »Moj izmišljeni svet je nevaren in pogosto grd, vendar ni nujno, da je grd na vse načine, kot je grd naš svet. Zavestno sem se odločila, da homofobija v Griševskem vsemirju ne bo prisotna. Jesper in Wylan se torej lahko zaljubita, ne da bi ju zaradi tega sramotili ali preganjali« (Vanacore, 2022).

Spolne usmerjenosti junakom ni potrebno skrivati pred nikomer, ni uporabljena za zaplet zgodbe, prav tako zgodba ne govori o spolnosti ali procesu, imenovanem »coming out³«. Kvir⁴ liki preprosto obstajajo, zato lahko rečemo, da je v knjigah opisan utopični svet, kjer je sprejemanje kvir ljudi družbeno nesporno.

6.2.1 LGBTQIA+ v povezavi z Nino

Spolna usmerjenost Nine Zenik ni omenjena v nobeni od knjig, v prvi knjigi niso povedane niti njene preference. Iz zapleta, ki se vrti okoli nje in Matthiasa Helvara, je jasno razvidno, da so

² Homofobija je odklonilen, sovražen, diskriminatoren odnos do homoseksualcev in homoseksualnosti (»Fran«, 2016).

³ Coming out/razkritje (angl. coming out) je proces, kjer LGBTQIA+ oseba z nekom deli, kakšna je njena spolna usmerjenost/spolna identiteta/spolne značilnosti (Coming out, 2021).

⁴ Kvir kot pridevnik je v zvezi z osebo, katere spolna usmerjenost ni heteroseksualna ali katere spolna identiteta se ne ujema s spolom, opredeljenim, pripisanim ob rojstvu (»Fran«, 2016).

ji vseč moški, saj se zaljubi v Matthiasa, s katerim imata težavno preteklost in nasprotujoče si interese. Da se Nina zanima tudi za ženske, spoznamo v *Pokvarjenem kraljestvu*, kjer izjavi: »Spogledujem se tudi z ženskami« (Bardugo, *Pokvarjeno kraljestvo*, 2020, str. 239).

Čeprav izraz biseksualec⁵ oziroma v tem primeru biseksualka v nobeni od knjig ni uporabljen, lahko sklepamo, da se Nina tako identificira. Bardugo je na svojih spletnih omrežjih komentirala Ninino spolno usmerjenost in potrdila, da je Nina res biseksualka. Nina je za mlade bralce zelo pomembna, saj je izjemno samozavesten lik, zgled za ljudi s prekomerno telesno težo in/ali vse, ki se ne identificirajo kot heteroseksualci.

Še posebej pomembno je dejstvo, da je bila Nina napisana kot biseksualna ženska in to ni pripeljalo do nobenih zapletov v odnosu med Nino in Matthiasom. Čeprav je v razmerju z moškim, to ne izniči njenega zanimanja za ženske. Biseksualne osebe se pogosto soočajo z diskriminacijo, saj družba njihovo spolnost razvrednoti s samodejnim sklepanjem o njihovi spolni usmerjenosti na podlagi njihovega statusa v zvezi. Nina kljub romantičnemu razmerju z Matthiasom ni heteroseksualka.

6.2.2 LGBTQIA+ v povezavi z Jesperjem

Biseksualnost Jesperja Faheya je v obeh knjigah obravnavana veliko bolj neposredno kot v primeru Nine. Že v prvi knjigi je naslednji dialog, ki daje vpogled v Jesperjevo spolno usmerjenost: »'Ko bi se vsaj lahko pogovarjal s puncami v enačbah.' Nastal je dolg molk, potem pa je Wylan, ne da bi odmaknil pogled od zareze, ki sta jo naredila v členu, spregovoril: 'Samo s puncami?' Jesper je zadržal nasmeh. 'Ne. Ne samo s puncami.'« (Bardugo, 2022, str. 370). Biseksualnost sicer ni izrecno omenjena, vendar je bolj nazorno nakazana z odnosom, ki se razvije med Wylanom in Jesperjem, ter Jesperjevim očitnim zanimanjem za ženske.

Podobno kot pri Nini je pri predstavljanju biseksualnosti pomembno nakazovanje Jesperjevih preferenc. Če je v romantičnem razmerju z Wylanom, še ne pomeni, da je gej. Jesper je kot biseksualni lik – poleg tega, da lahko ponosno in svobodno živi svojo spolnost – poseben tudi zato, ker njegova družina to jemlje kot nekaj samoumevnega: okoliščina, o kateri lahko številni mladi v naši družbi le sanjajo. Jesperju se ni treba spopadati s težkim procesom razkritja, v katerem bi se moral spraševati, ali bo njegov oče to brez zapletov sprejel. Namesto tega je za

⁵ Biseksualec je tisti, ki čuti spolno, ljubezensko privlačnost do žensk in moških (»Fran«, 2016).

Colma Faheya edina pomembna stvar sinova sreča. To je razvidno tudi iz naslednjega pogovora z Wylanom: »Ja, vem, vem ... To ni moja stvar in nimam pojma, ali bi bil dober zate. Verjetno bi te zaradi njega samo bolela glava. Mislim pa, da bi bil ti dober zanj« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 426).

6.2.3 LGBTQIA+ v povezavi z Wylanom

Wylan Van Eck je gej, kar lahko sklepamo na podlagi njegovega odnosa z Jesperjem. V nobeni izmed knjig ne izrazi nobenega zanimanja za koga drugega kot za Jesperja ali ženske na splošno. Tudi v njegovem primeru ne zasledimo v knjigah nobene konkretne oznake.

Trije od skupno šestih glavnih likov pripadajo skupnosti LGBTQIA+ in njihove preference niso posebej obravnavane ali postavljene pod vprašaj. Kažejo se bodisi v romantičnih odnosih, ki jih vzpostavijo bodisi v njihovih dialogih. Prav tako ni nikoli v knjigi potrjena heteroseksualnost Kaza, Inej in Matthiasa. Predpostavka, da so heteroseksualni, je posledica heteronormativnosti⁶. Zgoraj omenjena težava (da se osebe v razmerjih z nasprotnim spolom avtomatično obravnavajo kot heteroseksualne) ima torej vlogo tudi pri teh likih. Iz tega lahko razberemo, da so ti trije liki kljub svojim romantičnim odnosom dejansko lahko kvir. To velja za vse like na splošno, saj spolnosti ni mogoče prepoznati od zunaj – ne v resničnem življenju in ne v literaturi. Heteroseksualnost ne bi smela biti avtomatični standard.



Slika 10: Jesper in Wylan

⁶ Heteronormativnost je celota družbenih norm, ki so se skozi zgodovino razvile okrog heteroseksualnosti in temeljijo na binarni opoziciji moško-žensko (Heteronormativnost, 2011).

6.3 Invalidnost

Z leti se je literatura razvijala in začela vključevati vse več družbeno diskriminiranih ljudi. Več romanov raziskuje spolnost in pripoveduje zgodbe z liki, ki niso izključno pripadniki bele rase. Kje pa so zgodbe, v katerih nastopajo invalidi? Če so invalidi predstavljeni v literaturi, to pripomore k temu, da se stigmatizirana tema znajde v središču javne razprave. Tako kot LGBTQ+ liki in širše etnične skupine je tudi invalidnost le še en vidik človeštva in te realnosti ne smemo zanemariti. Zlasti sodobna literatura si mora prizadevati, da bi odražala pristnost vseh ljudi. Da bi to dosegli, se morajo avtorji zavedati vseh vrst ljudi, ki tvorijo našo družbo. Vsi ljudje se morajo počutiti videne in pomembne (Stokes, 2019).

6.3.1 Kazova invalidnost

Kaz Brekker je sedemnajstletni vodja Klošarjev. Po smrti brata Jordieja si je spremenil priimek (njegov prejšnji priimek je Rietveld) in si ustvaril povsem novo identiteto. Kazova invalidnost nima posebno globoke zgodovine: kosti v njegovi nogi niso pravilno zrasle skupaj, potem ko je padel s strehe. Od takrat naprej za hojo uporablja palico.

Kazovo palico z izrezljano vranjo glavo kot ročajem je čarobno ustvarila griša in je za Kaza veliko več kot le sredstvo za premagovanje vsakdanjega življenja. Palica postane njegova najbolj prepoznavna značilnost za prebivalce Ketterdama, hkrati pa mu služi tudi kot orožje. Njegove invalidnosti ni mogoče prikriti, kar pomeni, da se je po nekaj letih že navadil žaljivk, kot je na primer »kripelj«. Zaradi invalidnosti ga sovražniki nenehno podcenjujejo, vendar sam to podcenjevanje uporablja v svojo korist: »Jaz sem pohabljen. To je moje izdajalsko znamenje« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 370).

Medtem ko Kaz sedi za rešetkami na Ledenem dvoru, se nasilen tiran spravi nanj, saj ga je izločil kot (na videz) najšibkejšega in se iz njega želel ponorčevati. Kaz hitro pokaže, da zaradi svoje telesne hibe nikakor ni šibak. Z nekaj gibi je napadalcu izpahnil roko in vsem pokazal svojo moč. Matthias nato vpraša, ali je bilo to res potrebno, in Kaz odgovori, da ne, vendar si misli: »Pa je bilo – da bi lahko v miru opravili, kar je bilo treba, in da ne bi pozabil, da ni nemočen« (Bardugo, Vranja šesterica, 2022, str. 294).

Besedo »kripelj« uporablja tudi Kaz sam, vendar nikoli ne govori o svoji invalidnosti na ponižujoč način. Namesto tega je njegova invalidnost del njega in tudi del identitete, ki si jo je ustvaril. To postane jasno v naslednjem pogovoru z Wylanom, ki zaradi svoje disleksije dvomi

vase: »'Kaj občutijo ljudje, ko vidijo invalida s palico šepati po ulici?' Wylan je odvrnil pogled. Vsi so odvrčali pogled, kadar je Kaz govoril o svoji nogi, kot da ne bi vedel, kaj je ali kako ga drugi vidijo. 'Občutijo sočutje. In kaj pomislijo, ko zagledajo mene?' Wylanu so se usta v kotičkih ukrivila navzgor. 'Pomislijo, da se je bolje umakniti na drugo stran ceste.' 'Nisi šibek, ker ne znaš brati. Šibek si, ker se bojiš, da bi ljudje opazili tvojo slabost. Sramoti prepuščaš odločitev o tem, kdo si.'« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 286).

Kaz ne dovoli, da bi njegova invalidnost določala, kdo je. Ne vidi je kot oviro, ki bi jo bilo treba premagati. Leigh v intervjuju prav tako govori o Kazovi invalidnosti: »Nekdo je vprašal, zakaj Kazu Nina ne ozdravi noge, in to me je zelo razjezilo, zato sem to jezo uporabila za pisanje Pokvarjenega kraljestva. Želim si, da bi ljudje razumeli, zakaj se Kaz nikoli ni odločil za zdravljenje s čarobnimi sredstvi, in želim, da razumejo, kako ga način, kako se spopada s svojo telesno nezmožnostjo, naredi močnejšega in nevarnejšega« (Razi, 2016).

Tematika invalidnosti je v knjigah pogosto izpuščena – še toliko bolj v fantazijskem žanru. Invalidnim ne pomaga, če vidijo, da je njihova lastna invalidnost predstavljena, potem pa morajo brati, kako je lik, s katerim se identificirajo, ozdravljen in invalidnost kot premagana ovira. To ne bi bilo nič boljše od popolnega izbrisa invalidnosti, zato je potreben drugačen odnos do invalidnosti. Zavedati se je treba, da se »rešitev« za invalidnost ne išče.

V knjigah je potrebno predstavljati like, kot je Kaz, ki so invalidi, ki se spopadajo z vsakodnevnimi posledicami invalidnosti, vendar jih njihova invalidnost ne opredeljuje, ampak postanejo še močnejši s sprejemanjem svoje bolečine.

6.4 Travma

Področje študij travme v literarni vedi je dobilo pomembno pozornost leta 1996 z objavo knjig Cathy Caruth *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, and History* in Kali Tal *Worlds of Hurt: Reading the Literatures of Trauma*. Teoretično smer so uvedli učenjaki, kot je Caruth, ki se je ukvarjala s psihoanalizo. Travma je nerešljiv problem nezavednega, ki osvetljuje notranja protislovja izkušenj in jezika. Ta pristop oblikuje koncept travme kot ponavljajočega se občutka odsotnosti, ki izniči vednost o skrajni izkušnji in tako prepreči jezikovno vrednost. Razvoj teorije travme v literarni vedi je najbolje razumeti z vidika spreminjajočih se psiholoških

definicij travme ter semiotičnih, retoričnih in družbenih vprašanj, ki so del preučevanja travme v literaturi in družbi (Latiff Azmi, b .d.).

6.4.1 Inejina travma in z njo povezano suženjstvo

Inej Ghafa je bila žrtev trgovine s sužnji in prisilne prostitucije. Pri 14 letih so jo kot sužnjo pripeljali v Kerch, kjer so jo prodali Heleen van Houden. Čeprav je suženjstvo v Griševskem vsemirju nezakonito, je to še vedno pogost posel na črnem trgu, iz katerega lastniki bordelov, kot je Heleen, pridobivajo svoje zaposlene. Inej je bila prisiljena podpisati pogodbo v jeziku, ki ga takrat ni znala. Tetovirali so ji simbol Menažerije, pavje pero, na njeno podlaket. Tako je bila predana v Helenino last.

Poleg nepoštenih pogodb, katere namen je bil prisiliti Inej v prostitucijo in ji onemogočiti izhod iz te nočne more, se je Inej soočala s fizično in čustveno zlorabo s strani Heleen van Houden in njenih strank ter s posilstvom. Heleen je z Inejine perspektive opisana kot ženska, ki jo je tepla, in ji grozila. Če se je Inej za njene pojme grdo obnašala, jo je Heleen pretepla in/ali priklenila z verigami. Grozila ji je, da jo bo vrgla v ječo ali kaznovala s še strožjimi kaznimi. Tudi po času, ki ga je preživela v Menažeriji, jo preganjajo njene travmatične izkušnje: »Nenadoma se je znašla v postelji v Menažeriji. Za zapestje jo je držala debela roka in zahtevala. Inej se je naučila predvidevati, kdaj jo utegne prevzeti kak spomin in se pripraviti nanj, toda tokrat ga ni pričakovala. [...] Vsega se ni spominjala. Ko so se noči v Menažeriji nizale, je znala vse bolje otopeti, tako popolno izginiti, da ji je bilo skoraj vseeno, kaj počnejo s telesom, ki ga je pustila za sabo. Ugotovila je, da moški, ki so zahajali v hišo, nikoli ne gledajo prav pozorno, nikoli ne sprašujejo preveč. Hoteli so utvaro in pripravljeni so bili prezreti karkoli, da bi privid ohranili. Solze so bile seveda prepovedane. Prvo noč je jokala. Tante Heleen jo je pretepla s šibo, nato s palico, nato jo je davila, dokler ni omedlela. Naslednjič je bil Inejin strah večji kot njena žalost. Naučila se je smehljati, šepetati, sločiti hrbet in spuščati glasove, ki so jih zahtevale stranke Tante Heleen« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 278).

Inej je imela majhne možnosti za pobeg iz Menažerije: če bi se Heleen uprla, bi jo zaradi kršitve pogodbe vrgli v neusmiljen zapor v Ketterdamu. Poskus odplačevanja pogodbe se je zdel brezupen, saj je Heleen k pogodbi pripisovala vedno nove stroške, bodisi za vzdrževanje, za krvavo rjuho, ker jo je stranka ugriznila med spolnim odnosom itd. Heleen je Inej naredila čustveno odvisno od nje, kar je jasno razvidno iz naslednje Inejine izjave: »Tante Heleen ni bila

vedno kruta. Objela te je, stisnila k sebi, potem pa tako močno uščipnila, da ti je predrila kožo. Človek nikoli ni vedel, ali ga čaka poljub ali klofuta. Enkrat si bila najboljše punca, naslednji dan pa te je poklicala v pisarno in ti povedala, da te bo prodala moškim, ki jih je spoznala na ulici« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 367).

Tako lahko povzamemo, da je Inej pri 14 letih zaradi trgovine z ljudmi izgubila človekove pravice, bila nešteto krat posiljena, fizično in čustveno zlorabljena s strani strank in »delodajalke«.

Simptomi spolne zlorabe se pri Inej kažejo v strahu pred tem, da bi bila sama v četrti, kjer je Hiša eksotike v Ketterdam, da ne bi naletela na Heleen ali svoje nekdanje stranke. Posledice njene travme se kažejo tudi kot težave v intimnosti in odnosih. Inej razloži, kako težko se je dotaknila Jesperja na običajen, prijateljski način in kako se je zdrznila, ko jo je Nina prvič objela. Hitro postane jasno, kako se Inej spoprijema s svojo travmo. Kljub svoji preteklosti se ne odreče veri v sulijske svetnike. Namesto tega trdno verjame, da jo bodo zaščitili. Njeno najljubše orožje so številni noži, ki jih nenehno nosi pri sebi. Vsako rezilo je poimenovala po svetniku iz svoje vere. Pomembno upanje, ki ji ga vera pomaga obdržati, je tisto, kar opredeljuje Inej kot lik. Kljub njeni pretresljivi zgodbi se zaveda, da je prihodnost lahko svetla. Trdno je prepričana, da mora obstajati razlog, zakaj se ji je pripetila vsa nesreča. Namesto da bi se prepustila travmi, da jo notranje uniči, poišče razlog, zakaj se ji je to sploh zgodilo. Tako pravi Kaz: »Inej je bila močnejša, kot bo kadarkoli sam. Ohranila je svojo vero in dobroto tudi takrat, ko ji ju je hotel svet z grabežljivimi prsti izmakniti« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 369).

6.4.2 Kazova travma

Izguba brata in travmatični dogodki na barki, kjer je bil obkoljen s trupli, zaznamujejo Kazovo življenje. Po eni strani se težko znebi spomina na mrtvega brata, po drugi strani pa se Kaz sooča z nekakšnim strahom pred dotikom ali hafefobijo: »Kaz se nikoli ni mogel znebiti groze tiste noči v ketterdamskem pristanišču, spomina na bratovo truplo, ki se ga je trdno oklepal in si prigovarjal, naj malo močnejše brca, naj še enkrat vdihne, naj plava, naj živi. Priplaval je na breg in se posvetil maščevanju za brata in zase. Toda mora ni hotela zbledeti. Prepričan je bil, da bo sčasoma laže. Nehal bo pomišljati, predem komu stisne roko ali mora v tesen prostor. Še huje. Postal je tako hudo, da je na ulici komaj lahko koga oplazil z ramo, ne da bi se v mislih spet

znašel v pristanišču. Bil je na barki in vsenaokrog je bila smrt. Brcal je po vodi, se oklepal spolzkega in napihnjenega Jordiejevega mesa in se ni mogel spustiti, ker ga je bilo preveč strah, da bi utonil« (Bardugo, *Pokvarjeno kraljestvo*, 2020, str. 417).

Poleg palice so za mladega zločinca značilne tudi črne usnjene rokavice. Od tiste noči, ko je izgubil brata, ne prenese občutka kože na koži. Kljub temu da se poskuša znebiti svoje »bolezni«, je pri tem neuspešen. Enkrat se je želel prisiliti in snel rokavice, edine slabosti, ki jo vidi na sebi, vendar je v pretepu brez njih izgubil nadzor nad svojim telesom in padel v stanje, ki mu je onemogočilo, da bi ohranil podobo neusmiljenega zločinca. Rokavice so tako kot njegova palica postale del legendarnega mita, ki ga je zgradil okoli svoje identitete.

Posledice te travmatične izkušnje se ne kažejo le v njegovi nezmožnosti prenašanja stika s kožo, temveč tudi v odnosih s prijatelji in sodelavci. Kaz vedno ločuje poslovne in zasebne zadeve ter daje prednost poslom, toda Jesper v Kazu ne vidi le šefa, ampak tudi tesnega prijatelja. Kazovo razočaranje nad Jesperjem, ko ta naredi napako, zaradi katere bi lahko propadla celotna misija, je morda posledica dejstva, da je Jesper tudi za Kaza več kot le sodelavec. Kaz v Jesperju vidi starejšega brata, ki ga je izgubil pri devetih letih. Zlasti Kazov zapleteni odnos s pokojnim bratom, ki vključuje jezo na Jordieja, ker ga je pustil samega v Ketterdamu, se odraža v njegovem odnosu z Jesperjem. Njegovo razočaranje nad Jesperjem, ker je po naključju tvegäl pri pomembni nalogi in pri tem ogrozil Inejino življenje, privedejo do končnega prepira med junakoma, v katerem Kaz Jesperja imenuje Jordie: »Naredil sem napako. Dovolil sem, da je moja slaba stran premagala dobro, ampak za svetniško voljo, Kaz, kako dolgo bom še moral delati pokoro za malo odpuščanja?' 'Kaj misliš, kakšno je moje odpuščanje, Jordie?' 'Kdo pa je Jordie, madona?'« (Bardugo, *Pokvarjeno kraljestvo*, 2020, str. 335).

Največji izziv Kazovega strahu pred dotikom se kaže zlasti v odnosu z Inej. Inej je ena redkih, če ne celo edina, ki uvidi Kazov odpor do dotika, čeprav sprva ne razume zakaj, vendar pravilno sklepa, saj ima tudi sama nerešeno travmo, povezano z dotikom. Inej je prva, ki ji pove o noči, ko je Jordie umrl. V tem pogovoru z Inej postane jasno, da namerava Kaz premagati svoj strah, čeprav mu je zelo težko. Kaz in Inej sta v tem pogledu zelo zanimiv in poseben par, saj njun romantični odnos napreduje na čustvenem nivoju, in ne vključuje intimnosti.

V zgodbi nam avtorica razkrije, kako sta se Inej in Kaz zbližala in konec *Pokvarjenega kraljestva* nam da jasno vedeti, da je v redu, če stvari v zvezi jemljemo počasi. Kaz poleg svoje invalidnosti bralcem veliko pomeni. Njegovo spopadanje pomaga predvsem bralcem, ki so v

otročtvu izgubili brate, sestre ali ljubljene osebe ter bralcem, ki imajo podobne težave z dotikom.

6.4.3 Wylanova travma

Leigh Bardugo sama meni, da odraščanje v Griševskem vsemirju ni običajno, zlasti odraščanje njenih šestih glavnih likov, ki so mnogi v mladosti doživeli hude travmatične izkušnje in nimajo skoraj nobene družine ali staršev. Izjema je Wylan van Eck, ki je imel dom do vključno petnajstega leta starosti. Domovanje s svojim očetom pa Wylanu vendarle ni bila prijetna izkušnja. Čeprav je bila družina premožna in je Wylan odraščal v domnevno dobrih razmerah, je njegovo otroštvo vir bolečine in travme. Njegov oče Jan van Eck ga je zaradi Wylanove nezmožnosti branja in pisanja začel zaničevati. Kot dedič Van Ecka bi Wylan moral biti dobro izobražen, zato mu je oče priskrbel mnogo učiteljev, da bi ga naučili najrazličnejše predmete. Wylan je svojo disleksijo zelo dolgo poskušal skriti pred očetom in učitelji. Janu Van Ecku je čez čas postalo jasno, da se Wylan ne bo nikoli naučil brati ali pisati in njegove druge spretnosti, kot so matematika, kemija, umetnost ali glasba, mu niso bile dovolj, da bi bil oče zadovoljen: »Ko je Wylan odraščal, mu je Van Eck čedalje jasneje sporočal, da za sina ni več prostora v njegovem gospodinjstvu, še zlasti po poroki z Alys. Toda zdelo se je, da ne ve, kaj bi z njim storil. O sinu je začel govoriti vse huje. *Ne morem te poslati v zasebno šolo, ker ne znaš brati. Nikomur te ne morem dati za vajenca, ker bi se lahko izkazalo, da si slaboumen. Tak si kot hrana, ki se hitro pokvari. Ne morem te odložiti na polico, ne da bi zasmrdel*« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 210).

Že iz tega citata je razvidno, da je Wylan zaradi očeta bil čustveno izčrpan. Učna motnja, ki se je deček že tako sramuje, saj jo je moral skrivati vse do svojega osmega leta, je vzrok za sovraštvo, ki ga je v njem vzbudil njegov oče. To še okrepi domnevna smrt njegove matere: po naključju umre Wylanova mati Marya Hendriks ravno takrat, ko je Wylan star osem let in Jan Van Eck izve za Wylanovo disleksijo. Wylan pojasni, da sta se oče in njegovo nasilno vedenje po njeni smrti le še poslabšala. Wylan se je moral spopasti z izgubo matere, medtem ko je živel z očetom, ki se ga je najbolj bal. Ko si Jan Van Eck najde novo ženo in ta zanosi, se koščki sestavljanke končno sestavijo: Wylan ni zaželen in zaradi njega propada celotna družina. Jesperju pove, da se počuti krivega: »'Ne razumeš. Jaz sem kriv. To sem povzročil jaz. Hotel je novo ženo. Hotel je dediča. Pravega dediča, ne pa bebca, ki zna komaj črkovati svoje ime.' Ko

so odpeljali mamo, je bil star osem let. Ni se mu bilo več treba spraševati; takrat je oče obupal nad njim« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 227).

Glede na ideje, ki jih je Jan van Eck vcepil svojemu mlademu sinu v glavo, Wylanovo mišljenje ni presenetljivo. Imenoval ga je kreten, idiot in mehkužec. Wylanu je dal jasno vedeti, da zanj ni bilo prostora v njegovi hiši in da ni vreden nositi priimka Van Eck: »'Tvoj sin je,' je rekel Jesper. 'Ne, napaka je. Napaka, ki bo kmalu popravljena. Moja čudovita mlada žena nosi otroka, in ta otrok, naj bo deček ali deklica ali bitje z rogovi, bo moj dedič, ne pa topoglavi bedak, ki ne zna brati molitvenika, kaj šele glavno poslovno knjigo, ne butec, zaradi katerega bi bil priimek Van Eck predmet posmeha« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 453).

Oče da svojemu prvorojencu občutek ničvrednosti in nekoristnosti, ki Wylana spremlja skozi obe knjigi in ga izjemno počasi spreminja spoštovanje s strani ostalih članov ekipe.

Jan Van Eck pa ni nadomestil le Wylana, ampak tudi svojo ženo. Ni naključje, da je Marya Van Eck skrivnostno umrla. Želel si je novega sina in novo družino. Tako je svojo ženo razglasil za noro, jo zaprl v skrivno ustanovo in sinu povedal, da je njegova mati umrla. Wylana izžene iz družine in ga želi dati ubiti, da bi njegov drugorojeni otrok podedoval njegovo imetje. Na poti v mesto, kjer naj bi Wylan študiral glasbo, se spremljevalci, ki jih pošlje Jan van Eck, pripravljajo na njegov umor. Wylan jim le za las uide tako, da skoči čez krov in pobegne v Sod, kjer na koncu sreča Klošarje. To ni edini primer, v katerem Jan van Eck ogrozi Wylanovo življenje: na koncu *Vranje šesterice* razstreli ladjo, saj misli, da je Wylan na krovu.

V nasprotju z otroštvom ga v »novi družini«, ki jo sestavlja ekipa šestih Klošarjev, cenijo zaradi njegovega znanja. Zelo pomembno Wylanovo spoznanje in močno sporočilo v knjigi je, da je v življenju najpomembnejše to, kdo si želimo biti in kaj so naša močna področja, pri tem pa nasilje staršev ne vpliva na našo vrednost. Inej reče Wylanu, potem ko se ji opraviči za dejanja svojega očeta: »Nismo taki kot naši očetje« (Bardugo, Pokvarjeno kraljestvo, 2020, str. 159).

6.5 Spolne vloge

Spolna identiteta je še vedno močno razdeljena na moško in žensko, čeprav spremenljive spolne vloge privedejo do razmišljanja o potrebnosti resničnega spola – že Michel Foucault se je spraševal, čemu potrebujemo resnični spol, saj je spol le produkt diskurzivnih praks in ni vnaprej dana bistvena danost (Zupan Sosič, 2006, str. 290).

Spolne vloge se povezujejo s konceptoma moškosti in ženskosti. Beseda vloga je sposojena iz gledališča in se nanaša na normativna pričakovanja članov določene kulture oz. subkulture. Poistovetenje s spolnimi vlogami razumemo kot kognitivni in motivacijski proces, kjer si posamezniki prisvajajo s starostjo in spolom povezane vloge (Zupan Sosič, 2006, str. 278).

Dandanes si različni avtorji glede teorije o spolih še vedno precej nasprotujejo, pri čemer eni podpirajo delitev na »ženske vloge« in »moške vloge«, drugi pa tej delitvi ostro nasprotujejo. Spolna neenakost in družbena pričakovanja do določenega spola (še vedno) obstajajo ter so del kulturno-zgodovinskih vplivov. Če se želimo otresti trdno zasidranih spolnih stereotipov in predsodkov, se moramo zavedati, da človekovo (spolno) identiteto gradi več dejavnikov in ne zgolj spol, pripisan ob rojstvu (Družbeno dožemanje spolov, 2021).

6.5.1 Nina

V romanu se bralec seznani s karakterno močnim ženskim likom Nine. Iz Kazove perspektive je Nina opisana kot »visoka in grajena kot radodarno izrezbarjen kip na ladijskem premcu« (Bardugo, Vranja šesterica, 2022, str. 82). Bralec se z Ninino lepoto seznani že zgodaj v romanu, njena privlačnost v kombinaciji z njeno sposobnostjo spogledovanja pa je izpostavljena ves čas. Pogled na Nino se spreminja glede na pripovedovalca. Kaz opisuje Nino na način, da bralec razume, da je privlačna, vendar tega ne omenja konstantno in v škodljivem smislu. S strani nekaterih likov, kot sta Matthias in njegov mentor Brum, pa je Nina tudi seksualizirana⁷ in opisana z neprimernimi besedami. V trenutku, ko si morata Nina in Matthias deliti telesno toploto, potem ko se skoraj utopita, Matthias pripomni: »Imela je nespodobne obline.« (Bardugo, Vranja šesterica, 2022, str. 237) Poleg tega je v pogovoru med Matthiasom in njegovim nekdanjim mentorjem Brumom omenjeno: »Lepa je. Pretirano lepa. Močan si bil, da se ji nisi dal premamiti« (Bardugo, Vranja šesterica, 2022, str. 386).

Čeprav je Nina večkrat videna le s stališča spolnosti, se odloči, da bo to sprejela, namesto da bi na to gledala kot na šibko točko. Nina je opisana kot drzna in samozavestna ženska, ki drugim ne dovoli, da bi jo definirali. Poleg tega svoj privlačen videz in predsodke o njem uporablja kot orožje za tiste, ki jo podcenjujejo. Svoje čare večkrat uporabi v svojo korist, kot na primer, ko varnostniki preverjajo Nino in Inej ter preverjajo njuno identiteto. Da bi zamotila stražarja, se

⁷ Seksualizirati pomeni gledati na kaj s stališča spolnosti (»Fran«, 2016).

zateče k spogledovanju: »Vendar se je zdelo, da je Fjerdan nasedel. Mogoče zna Nina očarati vse strumne severnjake« (Bardugo, Vranja šesterica, 2022, str. 348).

Moški jo pogosto napačno ocenijo, ona pa to izkorišča sebi v prid. Prepričana je vase in ne dovoli, da bi jo drugi omejevali. Tisto, kar je edinstveno pri Nininem liku, česar pogosto ne najdemo v mladinski literaturi, je opis njenega močnejšega telesa. Nina ni opisana kot vitka junakinja s popolno postavbo. Opisana je kot visoko dekle z oblinami, pri čemer se zdi samozavestna.

V knjigah zasledimo kompleksnost ljudi, ki so v stiku s svojimi čustvi, in napačno predstavo o uveljavljanju spolnih vlog v vedenju. Ženski liki se pogosto obravnavajo kot šibki, če imajo tipične ženske lastnosti, kot so nežnost, ljubezen in čustvenost. Nina je prikazana kot neodvisen in odločen lik, a med drugim na trenutke pokaže tudi svojo ranljivost. To je ponazorjeno, ko Nina in drugi najdejo Matthiasa v njegovi zaporniški celici, potem ko je bil pretepen in so ga nameravali izločiti: »V grlu je začutila kepo in grozilo ji je, da ji bodo privrele solze. Na sence mu je pritisnila poljub. Zavedala se je, da jo Kaz in druga dva gledajo in da se dela norca iz sebe« (Bardugo, Vranja šesterica, 2022, str. 107).

Na jok in čustvenost se običajno gleda kot na slabost, kar se odraža, ko Nina omeni, da se je osramotila pred Kazom in drugimi. Jok dojema kot šibkost in tega najraje ne bi pokazala pred drugimi. To bi lahko analizirali na način, ki ohranja predstavo, da so ženske vedno občutljiva in čustvena bitja, medtem ko moški niso, in da roman ohranja stereotipe. Lahko pa bi razumeli tudi tako, da je Nina edina dovolj pogumna, da pokaže čustva.

6.5.2 Fjerdani

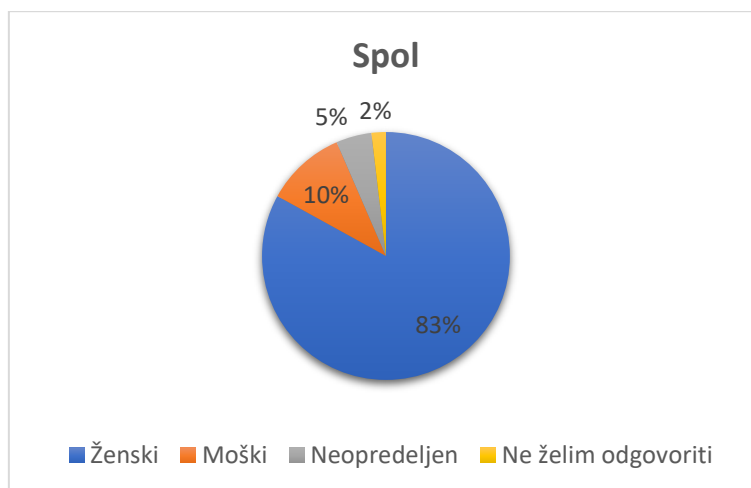
Matthias in njegov mentor Jarl Brum, ki sta Fjerdana in *drüskelle*, prihajata iz precej drugačne kulture kot ostali liki. Bralec v romanu izve, da *drüskelle* živijo kot menihi in ne verjamejo, da so griše ljudje. Fjerdani so prav tako mnenja, da so ženske manjvredne od moških. Matthias in Brum prihajata torej iz manj liberalnega okolja kot drugi liki. To ni opravičilo za njuno vedenje, vendar nam je lažje razumeti, da ljudje prihajajo iz različnih kulturnih okolij in pogledov ter da to vpliva na njihovo obnašanje do drugačnih ljudi v družbi. To je primer, kako se spolni stereotipi izvajajo pod vplivom kulturnih in družbenih izkušenj.

V *Vranji šesterici* in *Pokvarjenem kraljestvu* lahko opazimo razvoj Matthiasa, ki na začetku govori o Nini kot izdajalki in čarovnici. Počasi začenja spoznavati Nino in se njegova čustva do nje spreminjajo, zato jo vidi v drugačni luči. To je lepo prikazano že v prej citiranem odlomku, ko Brum reče: »Lepa je. Pretirano lepa. Močan si bil, da se ji nisi dal premamiti« (Bardugo, *Vranja šesterica*, 2022, str. 386). Za Matthiasa ni več le predmet skušnjav in zla, temveč oseba, ki jo ceni. Proti koncu romana se Matthiasov pogled na Nino in hkrati ženske nasploh spremeni. Izpostavljenost ženskam, kot sta Nina in Inej, ga je naučilo, da so ženske enakopravne, začne jih spoštovati in spozna, da so bile razlike med moškimi in ženskami, v katere je prej verjel, le napačno prepričanje.

7 REZULTATI ANKETE

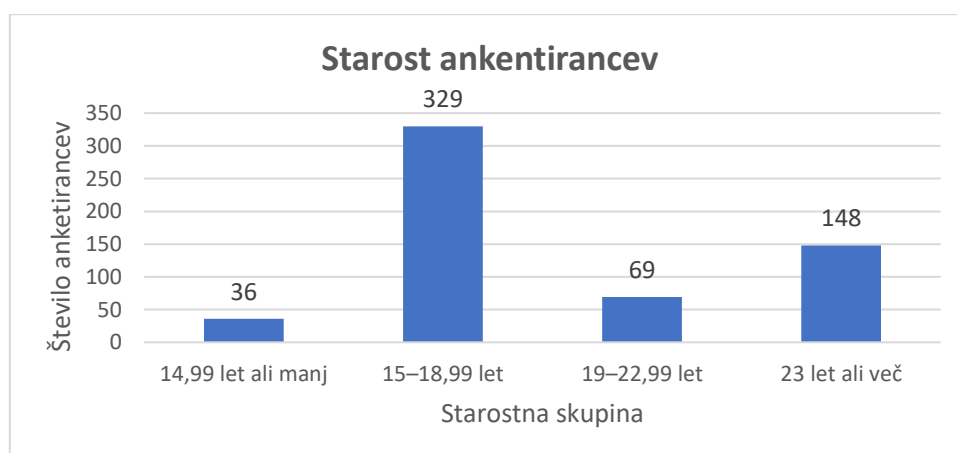
7.1 Starost in spol anketirancev

Na anketni vprašalnik je odgovorilo 582 ljudi, od tega največ žensk (83 %), nekaj moških (10 %) in neopredeljenih oseb (5 %). 2 % ljudi ni želelo odgovoriti na vprašanje.



Graf 1: Spol anketirancev

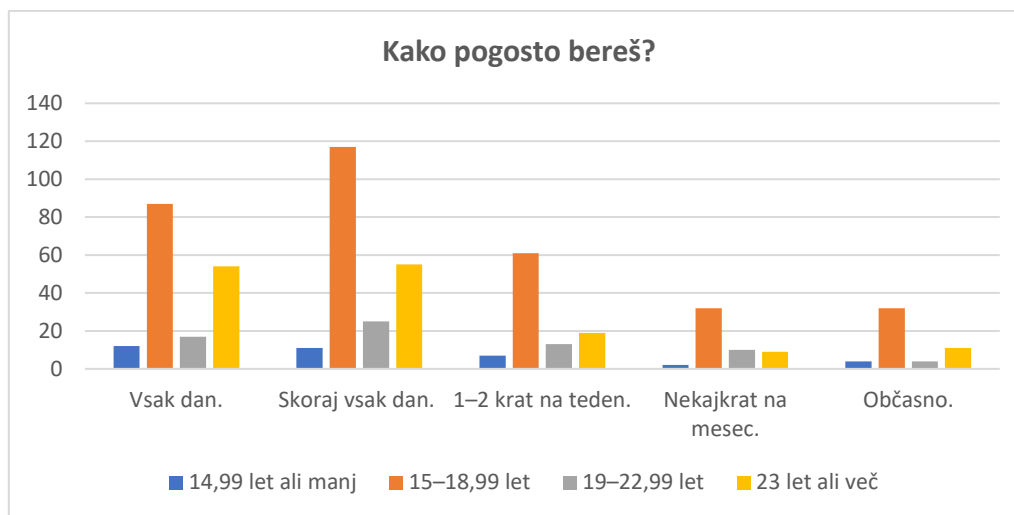
Anketirance smo razdelili v 4 starostne skupine. Največ anketirancev spada v starostno skupino 15–18,99 let, in sicer kar 57 %. 25 % anketirancev je starih 23 let ali več, 12 % 19–22,99 let in najmanj, le 6 % anketirancev, je mlajših od 14,99 let.



Graf 2: Starost anketirancev

7.2 Pogostost branja

Največ bralcev vseh starostnih skupin je odgovorilo, da bere vsak dan. Izmed vseh anketiranih je ta odgovor izbralo 43 %. Drugi najpogostejše izbran odgovor je bil, da berejo skoraj vsak dan, ki ga je izbralo 15 % vseh anketiranih. Opazimo lahko, da tako odrasli kot tudi mladi v tej zelo digitalni dobi še vedno zelo pogosto berejo.



Graf 3: Kako pogosto berejo bralci posameznih starostnih skupin

7.3 Fantazijska literatura

Fantazijski žanr je med vsemi najpogostejše bran žanr pri vseh starostnih skupinah. Največji odstotek, glede na število anektiranih, je pri fantazijskih romanih bil pri starostni skupini 19–22,99 let, po vrsti ji sledijo starostne skupine 14,99 let ali manj, 15–18,99 let in let ali več.

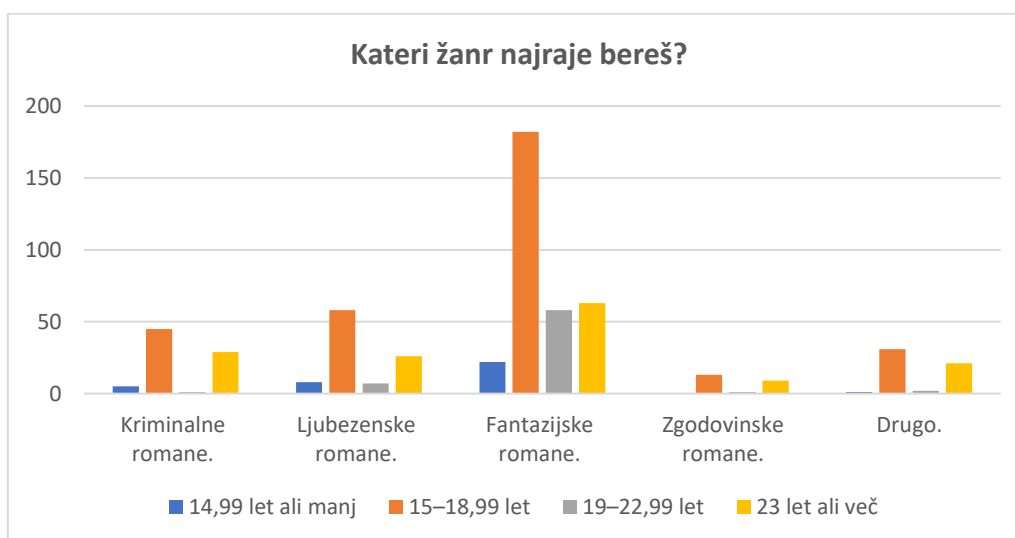
Pri prvi starostni skupini (14,99 let ali manj) se je 61 % odločilo za fantazijske romane, 22 % za ljubezenske romane, 14 % za kriminalne romane in 0 % za zgodovinske romane. Anketiranec, ki se ni odločil za nobenega izmed naštetih, je zapisal dokumentarni ali nefikcijski roman.

Pri drugi starostni skupini (15–18,99 let) se je 55 % odločilo za fantazijske romane, 18 % za ljubezenske romane, 14 % za kriminalne romane in 4 % za zgodovinske romane. Anketiranci, ki se niso odločili za nobenega izmed naštetih, so zapisali še psihološke shriljivke, trilerje, filozofske romane, pesniške zbirke, distopijske romane in neleposlovno literaturo.

Pri tretji starostni skupini (19–22,99 let) se je 84 % odločilo za fantastične romane, 10 % za ljubezenske romane, 1 % za kriminalne romane in 1 % za zgodovinske romane. Anketiranci, ki se niso odločili za nobenega izmed naštetih, so zapisali še trilerji in klasični romani.

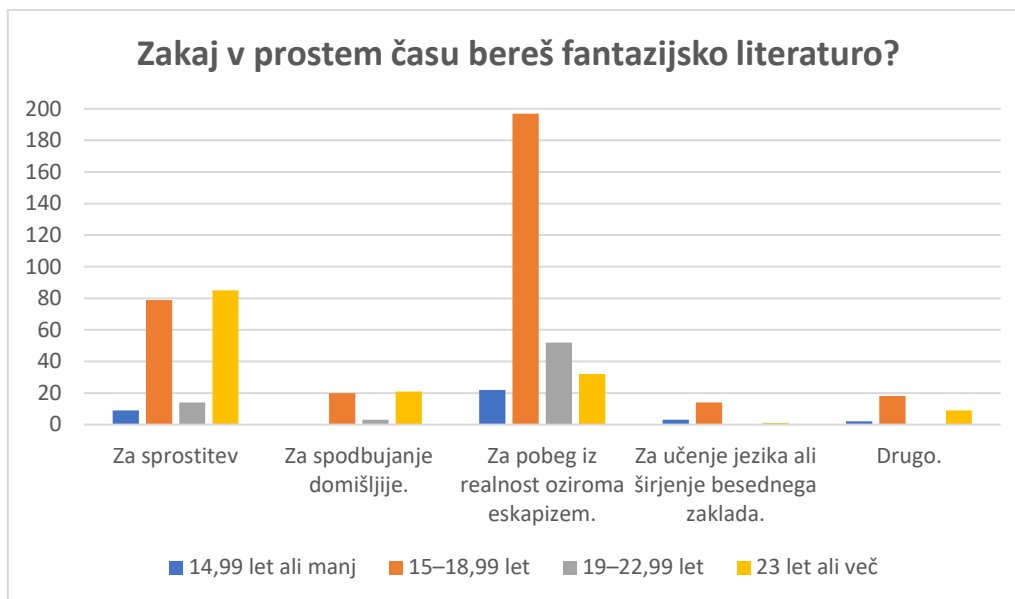
Pri četrti starostni skupini (23 let ali več) se je 43 % odločilo za fantastične romane, 20 % za kriminalne romane, 18 % za ljubezenske romane in 6 % za zgodovinske romane. Anketiranci, ki se niso odločili za nobenega izmed naštetih, so zapisali še (avto)biografije, kuharske knjige, duhovne knjige, prestopniško literaturo, poezijo, kratke zgodbe, biografije in filozofske romane.

V zadnjih letih lahko opazamo velik vzpon priljubljenosti fantastičnega žanra pri vseh starostnih skupinah bralcev.



Graf 4: Kateri žanr najraje berejo bralci posameznih starostnih skupin

Ugotovili smo, da bralci vseh starostnih skupin v prostem času najraje berejo fantastično literaturo za pobeg iz realnosti oziroma eskapizem, za katerega se je odločilo 52 % anketirancev. Po vrsti sledijo branje za sprostitev (32 %), za spodbujanje domišljije (8 %) in za učenje jezika ali širjenje besednega zaklada (3 %). Kar 5 % anketirancev je samo zapisalo svoj odgovor, kot na primer branje za potrebe službe ali šole, za osrečevanje in zabavo, ker so jim knjige zanimive ter za boljše razumevanje drugih ljudi in samega sebe.



Graf 5: Razlogi, zakaj anketiranci posameznih starostnih skupin v prostem času radi berejo

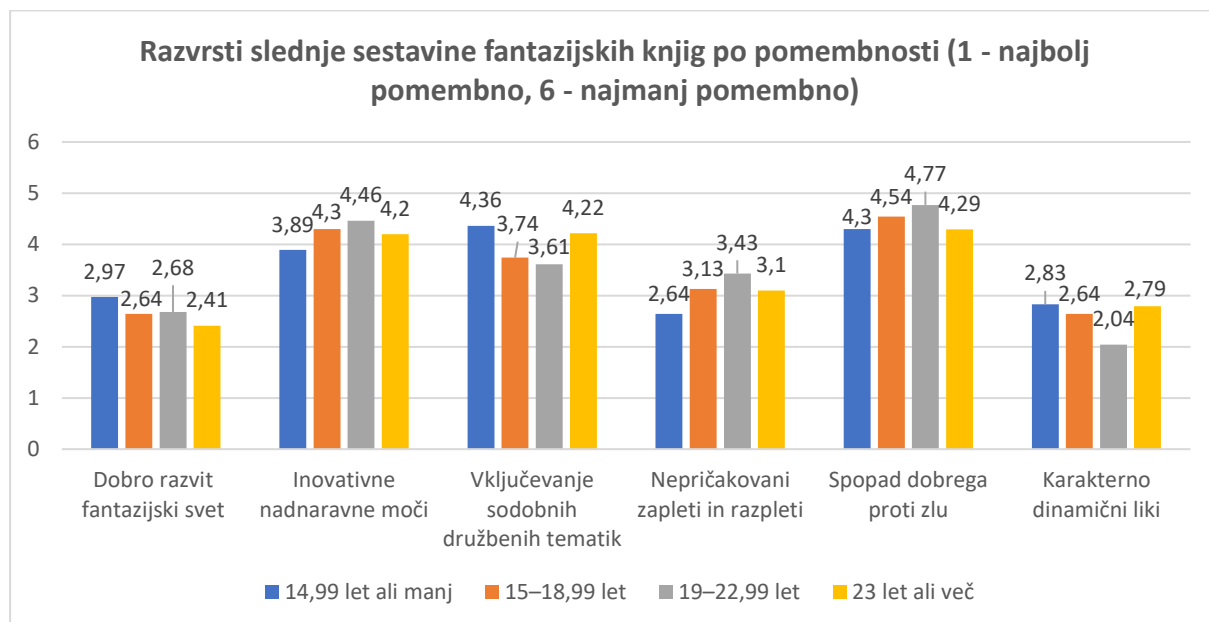
Bralci prve starostne skupine (14,99 let ali manj) menijo, da so nepričakovani zapleti in razpleti najpomembnejša sestavina v fantazijskih knjigah. Po vrsti jim sledijo karakterno dinamični liki, dobro razvit fantazijski svet, inovativne nadnaravne moči, spopad dobrega proti zlu in na zadnjem mestu sodobne družbenih tematik.

Bralci druge starostne skupine (15–18,99 let) so mnenja, da sta najpomembnejši sestavini fantazijskih knjigah dobro razvit fantazijski svet in karakterno dinamični liki. Sledijo jima nepričakovani zapleti in razpleti, vključevanje sodobnih družbenih tematik, inovativne nadnaravne moči in spopad dobrega proti zlu. Opazimo lahko, da je bralcem druge starostne skupine pomembnejše vključevanje družbenih tematik kot bralcem prve starostne skupine.

Bralci tretje starostne skupine (19–22,99 let) menijo, da so najpomembnejša sestavina fantazijskih knjig karakterno dinamični liki. Sledijo jim dobro razvit fantazijski svet, nepričakovani zapleti in razpleti, vključevanje sodobnih družbenih tematik, inovativne nadnaravne moči in spopad dobrega proti zlu. Opazimo lahko, da sta mnenji druge in tretje starostne skupine precej podobni.

Bralci četrte starostne skupine (23 let ali več) menijo, da je najpomembnejša sestavina fantazijskih knjig dobro razvit fantazijski svet. Sledijo karakterno dinamični liki, nepričakovani zapleti in razpleti, inovativne nadnaravne moči, vključevanje sodobnih družbenih tematik in

spopad dobrega proti zlu. Bralcem zadnje starostne skupine je manj pomembno vključevanje sodobnih družbenih tematik kot bralcem druge in tretje starostne skupine in pomembnejše kot bralcem prve starostne skupine.



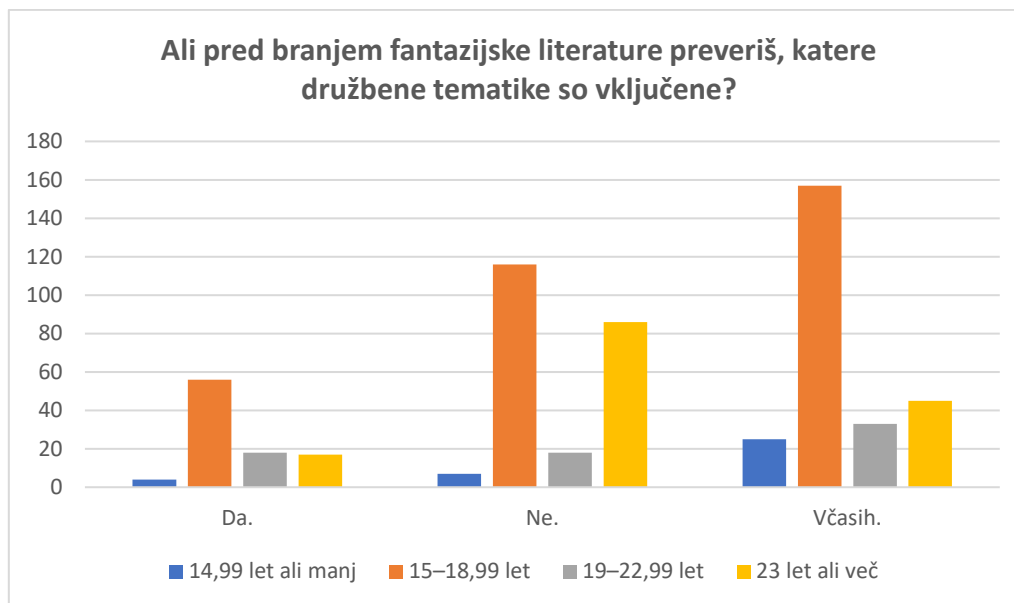
Graf 6: Razvrstitev sestavin fantastičskih knjig po pomembnosti pri posamezni starostni skupini

Večina bralcev prve starostne skupine (14,99 let ali manj) pred branjem fantastičske literature včasih preveri ali sploh ne preveri, katere družbene tematike so vanjo vključene. Bralcev, ki so odgovorili, da zmeraj preverijo, je 11 %.

Prav tako večina bralcev druge starostne skupine (15–18,99 let) pred branjem fantastičske literature včasih preveri ali sploh ne preveri, katere družbene tematike so vanjo vključene. Bralcev, ki so odgovorili, da zmeraj preverijo, je 17 %.

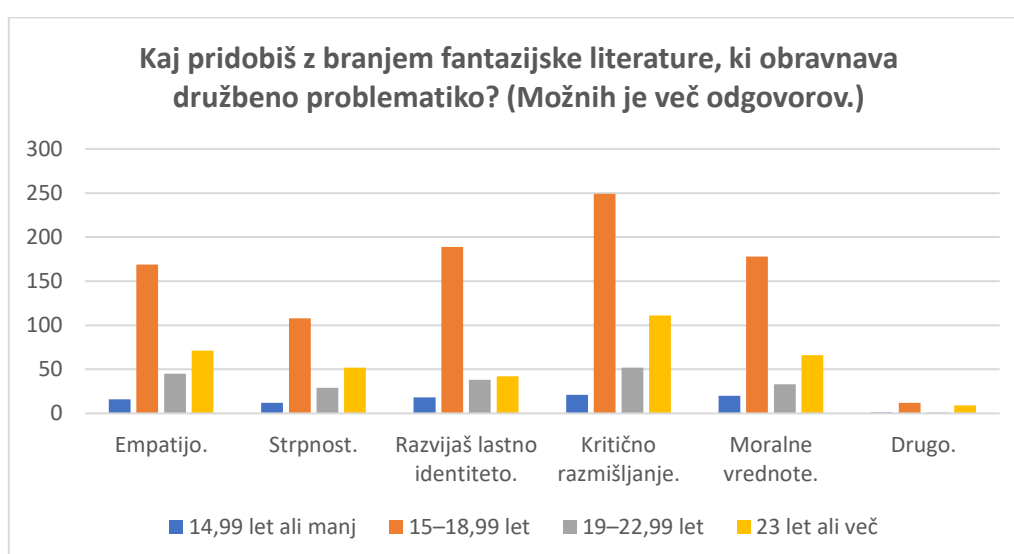
Večina bralcev tretje starostne skupine (19–22,99 let) pred branjem fantastičske literature včasih preveri, katere družbene tematike so vanjo vključene. Bralcev, ki so odgovorili, da zmeraj preverijo, in bralcev, ki so odgovorili, da nikoli ne preverijo, je enaka odstotek, in sicer 26 %.

Večina bralcev četrte starostne skupine (23 let ali več) pred branjem fantastičske literature ne preveri, katere družbene tematike so vanjo vključene. Bralcev, ki so odgovorili, da zmeraj preverijo, je le 11 %, kar je zelo nizek odstotek.



Graf 7: Preverjanje bralcev, katere družbene tematike so vključene v fantazijski literaturi

Največ bralcev (28 %) je mnenja, da z branjem fantazijske literature, ki obravnava družbeno problematiko, razvijamo kritično razmišljanje. Po vrsti nato sledijo razvijanje empatije (20 %), pridobivanje moralnih vrednot (19 %), razvijanje lastne identitete (19 %) in strpnost (13 %). Anketiranci, ki se niso odločili za nobenega izmed naštetih odgovorov, so dodali še aktivizem, upornost, razgledanost, znanje, razumevanje ljudi drugih od njih samih in nove perspektive.



Graf 8: Kaj bralci pridobijo z branjem fantazijske literature, ki vključuje družbeno problematiko?

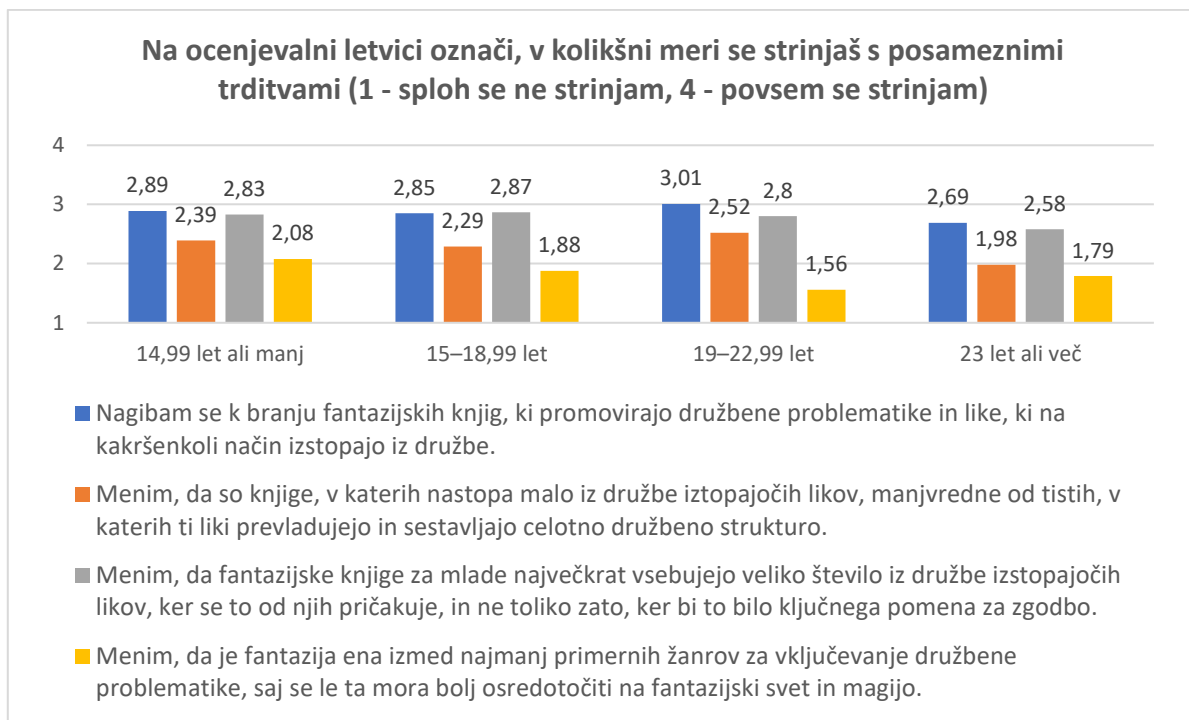
Bralci so na lestvici od 1 do 4 ocenili štiri trditve. 1 je pomenilo, da se popolnoma niso strinjali, 2 je pomenilo, da se niso strinjali, 3 je pomenilo, da so se strinjali in 4 je pomenilo, da so se popolno strinjali.

Anketiranci so se strinjali, da se nagibajo k branju fantastičnih knjig, ki promovirajo družbene problematike in like, ki izstopajo iz družbe, saj so to trditev v povprečju ocenili z 2,86. Anketiranci prve (14,99 let ali manj) in tretje starostne skupine (19–22,99 let) so se s trditvijo strinjali, medtem ko se anketiranci druge (15–18,99 let) in četrte starostne skupine (23 let ali več) niso.

Anketiranci se niso strinjali, da so knjige, v katerih nastopa malo iz družbe izstopajočih likov, manjvredne od tistih, v katerih ti liki prevladujejo in sestavljajo celotno družbeno strukturo, saj so trditev v povprečju ocenili z 2,3. Anketiranci prve (14,99 let ali manj) in tretje starostne skupine (19–22,99 let) so se s trditvijo strinjali, medtem ko se anketiranci druge (15–18,99 let) in četrte starostne skupine (23 let ali več) niso.

Anketiranci so se strinjali, da fantastične knjige za mlade največkrat vsebujejo veliko število iz družbe izstopajočih likov, ker se to od njih pričakuje, in ne toliko zato, ker bi to bilo ključnega pomena za zgodbo, saj so trditev v povprečju ocenili z 2,77. S trditvijo so se strinjali anketiranci vseh štirih starostnih skupin – prva starostna skupina (14,99 let ali manj) je trditev ocenila z 2,83, druga (15–18,99 let) z 2,87, tretja (19–22,99 let) z 2,8 in četrta (23 let ali več) z 2,58.

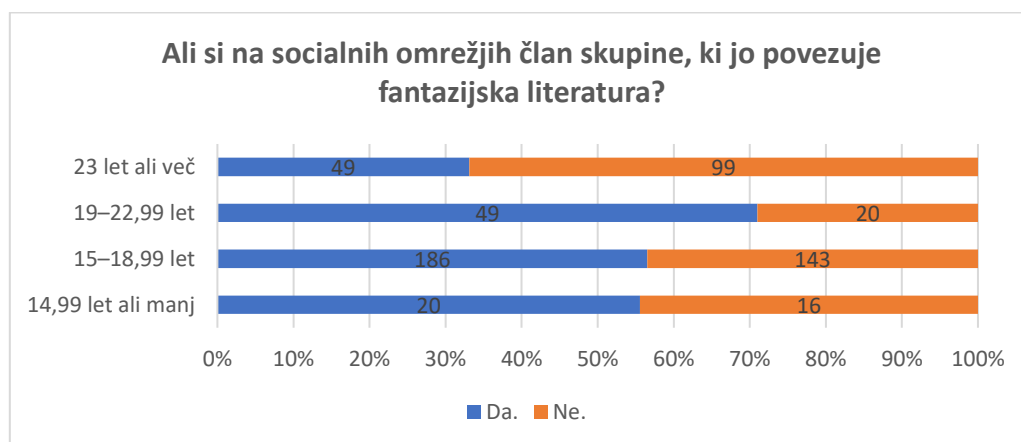
Anketiranci se niso strinjali, da je fantastika ena izmed najmanj primernih žanrov za vključevanje družbene problematike in da bi se morala bolj osredotočiti na fantastični svet ter magijo, saj so trditev v povprečju ocenili z 1,83. S trditvijo se niso strinjali anketiranci vseh štirih starostnih skupin – prva starostna skupina (14,99 let ali manj) je trditev ocenila z 2,08, druga (15–18,99 let) z 1,88, tretja (19–22,99 let) z 1,56 in četrta (23 let ali več) z 1,79.



Graf 9: (Ne)strinjanje bralcev posameznih starostnih skupin s trditvami o fantastični literaturi

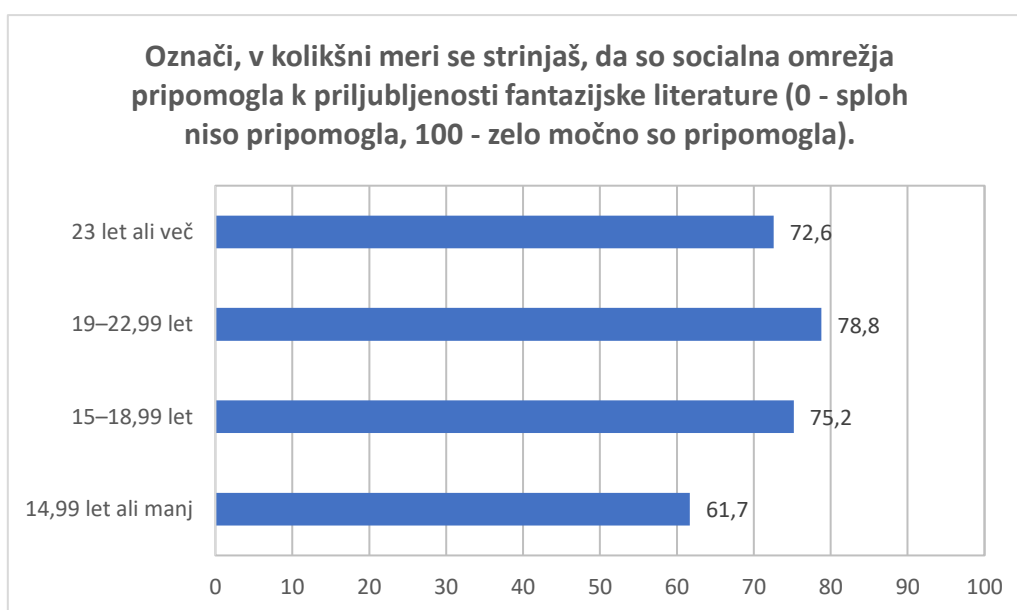
7.4 Socialna omrežja

Od vseh anketiranih je malo več kot polovica bralcev (52 %) članov skupine na socialnih omrežjih, ki jo povezuje fantastična literatura. V prvih treh starostnih skupinah ti bralci prevladujejo, medtem ko je v zadnji starostni skupini (23 let ali več) manj bralcev, ki so v takšni skupini in več bralcev, ki niso.



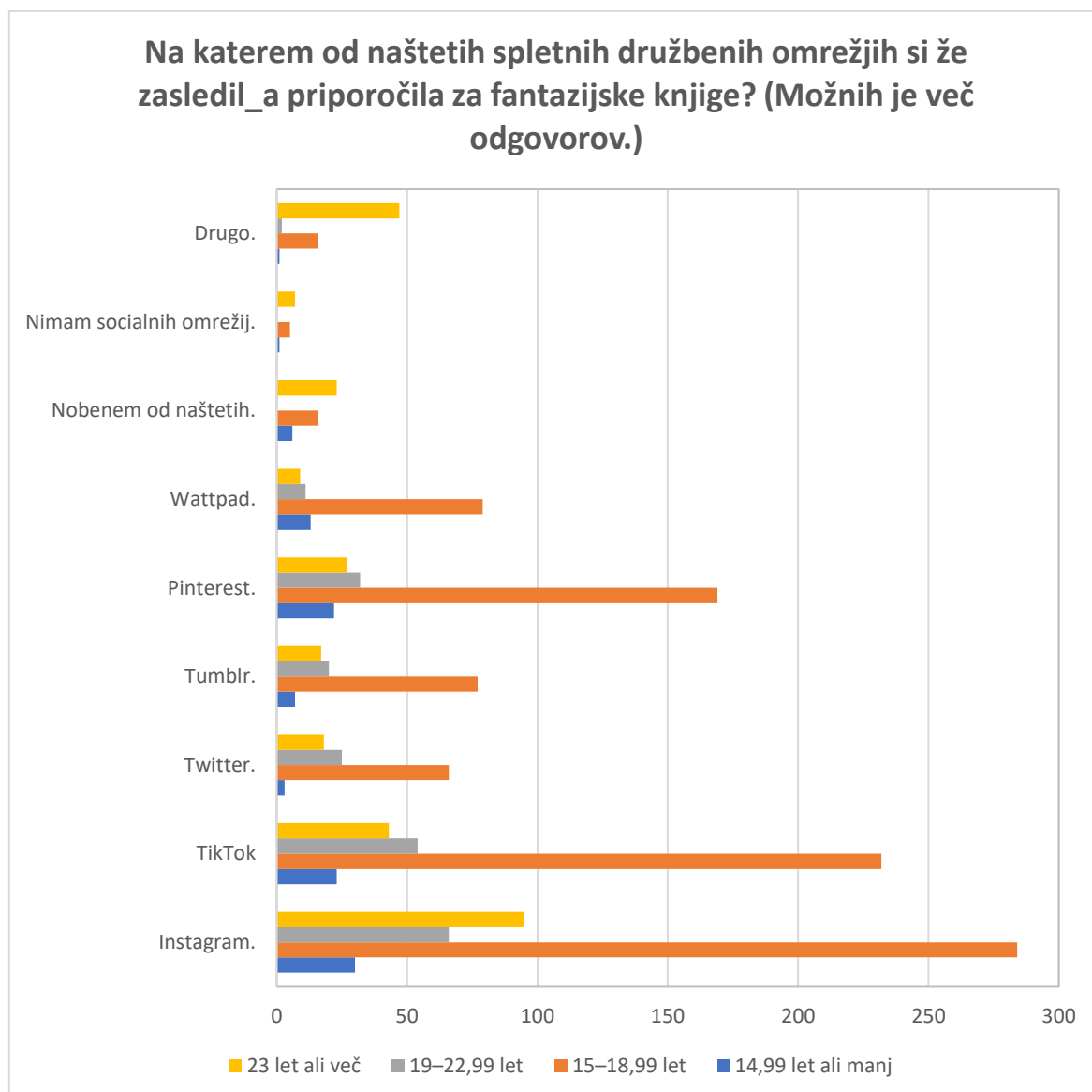
Graf 10: Število bralcev, ki so na socialnih omrežjih v skupini, ki jo povezuje fantastična literatura

Bralci so od 0 do 100 (0 pomeni, da sploh niso pripomogla in 100 pomeni, da so zelo močno pripomogla) ocenili, da so socialna omrežja imela precej velik vpliv na priljubljenost fantazijske literature. Njihova povprečna ocena je bila 72. Anketiranci druge starostne skupine so v povprečju dali najvišjo oceno (78,8) in presenetljivo so anketiranci prve skupine bili tisti, ki so dali najnižjo (61,7), kar pomeni, da se mladi ne zavedajo, kako velik vpliv imajo socialna omrežja v resnici.



Graf 11: Vpliv socialnih omrežij na popularnost fantazijske literature po mnenju bralcev

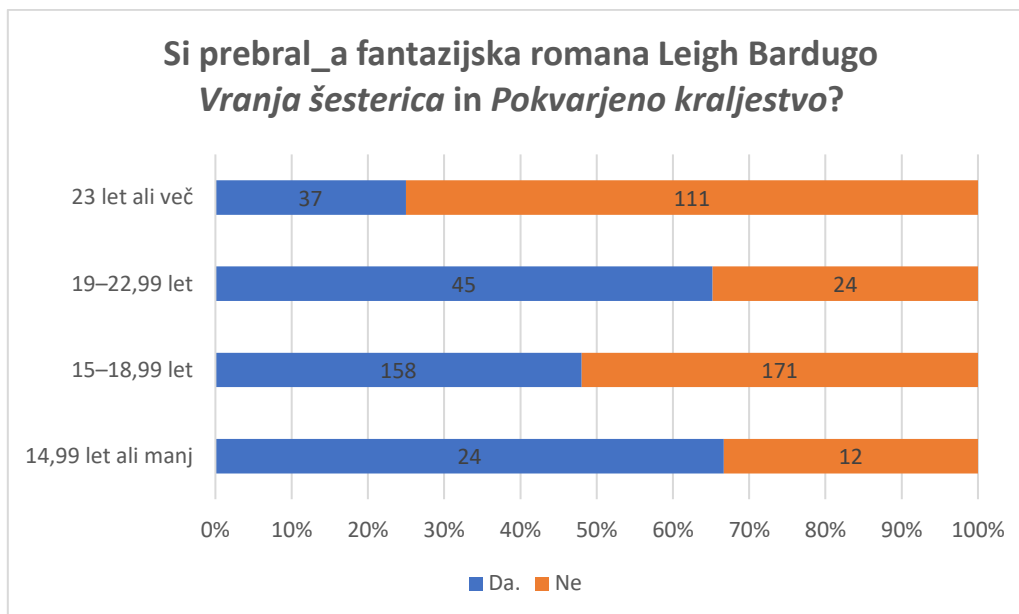
Za najbolj priljubljeno družabno omrežje, kjer so bralci že zasledili priporočila za fantazijske knjige, se je izkazal Instagram, ki so ga največkrat izbrali tudi pri vsaki starostni skupini posebej. Po vrsti mu sledijo TikTok, Pinterest, Tumblr ter Twitter in Wattpad. 4 % anketirancev je odgovorilo, da ni zasledila priporočila fantazijskih knjig na nobenem socialnem omrežju ali da nima socialnih omrežjih. 4 % anketirancev je dopisalo še druga socialna omrežja, kot so Goodreads, Reddit, YouTube, Facebook, Archive of Our Own in Discord.



Graf 12: Družabna omrežja, kjer so bralci zasledili priporočila za fantastijske knjige

7.5 Vranja šesterica in Pokvarjeno kraljestvo

Od skupno anketiranih 582 bralcev je 264 bralcev (45 %) prebralo *Vranjo šesterico* in *Pokvarjeno kraljestvo*. Največ bralcev spada v drugo starostno skupino (60 %) in najmanj v prvo starostno skupino (9 %). V prvi (14,99 let ali manj) in tretji (19–22,99 let) starostni skupini je več bralcev prebralo knjigi kot ne. Ravno nasprotno je v drugi (15–18,99 let) in četrti starostni skupini (23 let ali več).



Graf 13: Število anketirancev, ki so prebrali Vranjo šesterico in Pokvarjeno kraljestvo

Anketiranci, ki so prebrali obe knjigi, so dobili še eno obvezno vprašanje in eno izbirno vprašanje. Oceniti so morali družbene tematike, ki se pojavijo v knjigah in so bile v raziskovalni nalogi tudi analizirane. Te tematike so multikulturalizem, LGBTQIA+, invalidnost, spopadanje s travmo, suženjstvo in spolne vloge. Tematike so ocenjevali od 1 do 5, pri čemer je 1 pomenilo zelo slabo predstavljeno in 5 je pomenilo odlično predstavljeno.

Multikulturalizem je bil najbolje ocenjen s strani anketirancev druge starostne skupine (ocena 3,82). Sledijo četrta (3,81), prva (3,75) in tretja starostna skupina (3,73). V povprečju znaša skupna ocena vseh štirih starostnih skupin 3,78, kar pomeni precej dobro predstavljeno.

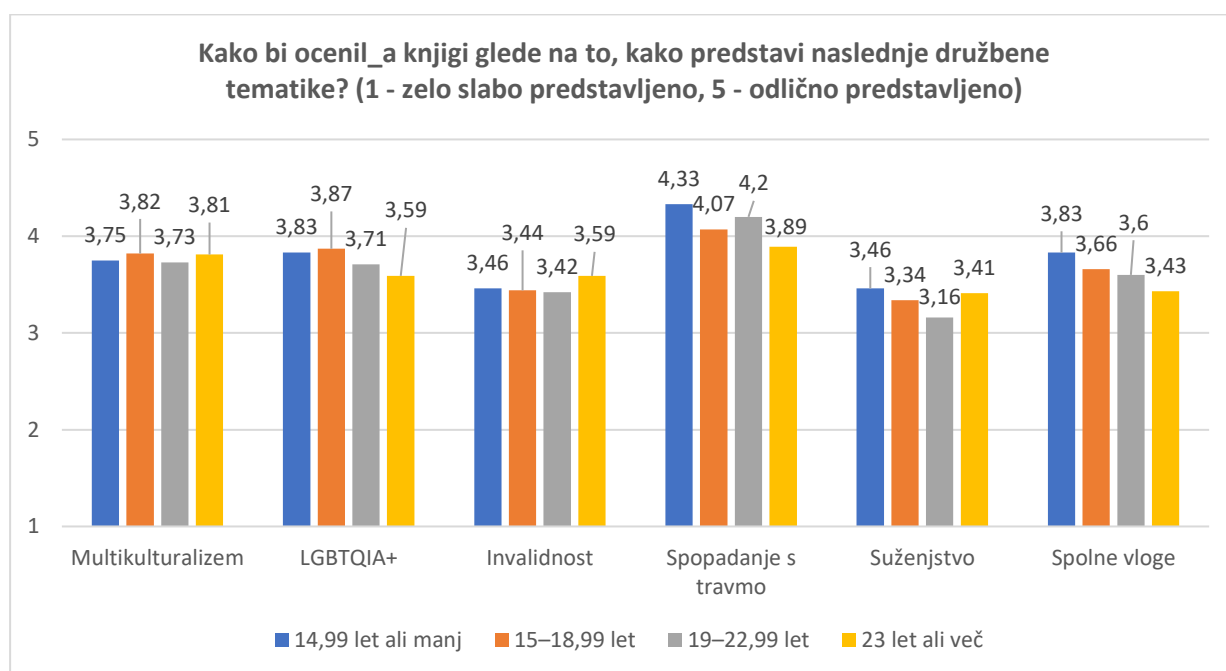
LGBTQIA+ je bila najbolje ocenjena s strani anketirancev druge starostne skupine (ocena 3,87). Sledijo prva (3,83), tretja (3,71) in četrta starostna skupina (3,59). V povprečju znaša skupna ocena vseh štirih starostnih skupin 3,75, kar prav tako pomeni precej dobro predstavljeno.

Invalidnost je bila najbolje ocenjena s strani anketirancev četrte starostne skupine (ocena 3,59). Sledijo prva (3,46), druga (3,44) in tretja starostna skupina (3,42). V povprečju znaša skupna ocena vseh štirih starostnih skupin 3,48, kar pomeni dobro predstavljeno.

Spopadanje s travmo je bilo najbolj ocenjeno s strani anketirancev prve starostne skupine (ocena 4,33). Sledijo tretja (4,20), druga (4,07) in četrta starostna skupina (3,89). V povprečju znaša skupna ocena vseh štirih starostnih skupin 4,12, kar pomeni precej dobro predstavljeno.

Suženjstvo je bilo najbolj ocenjeno s strani anketirancev prve starostne skupine (ocena 3,46). Sledijo četrta (3,41), druga (3,34) in tretja starostna skupina (3,16). V povprečju znaša skupna ocena vseh štirih starostnih skupin 3,34, kar pomeni dobro predstavljeno.

Spolne vloge so bile najbolj ocenjene s strani anketirancev prve starostne skupine (ocena 3,83). Sledijo druga (3,66), tretja (3,60) in četrta starostna skupina (3,43). V povprečju znaša skupna ocena vseh štirih starostnih skupin 3,63, kar prav tako pomeni dobro predstavljeno.



Graf 14: Ocenjene družbene tematike v Vranji šesterici in Pokvarjenem kraljestvu

Kot že prej omenjeno, je bilo eno neobvezno vprašanje, ki se je glasilo: »Bi mladim priporočal_a branje teh dveh knjig? Zakaj?« Skoraj ni bilo odgovora, v katerem bralci ne bi priporočali izbranih knjig. Izbrali smo nekaj odgovorov, ki najbolj povzamejo vse ostale.

Odgovor 1: »Da, saj sta zelo zanimivi in polni preobratov, hkrati pa ti dasta misliti o družbenih problemih. Postavita te v rahlo neprijeten položaj, saj čutiš močno empatijo do dejanskih antagonistov (glavni junaki niso ravno moralno 'čisti' ljudje).«

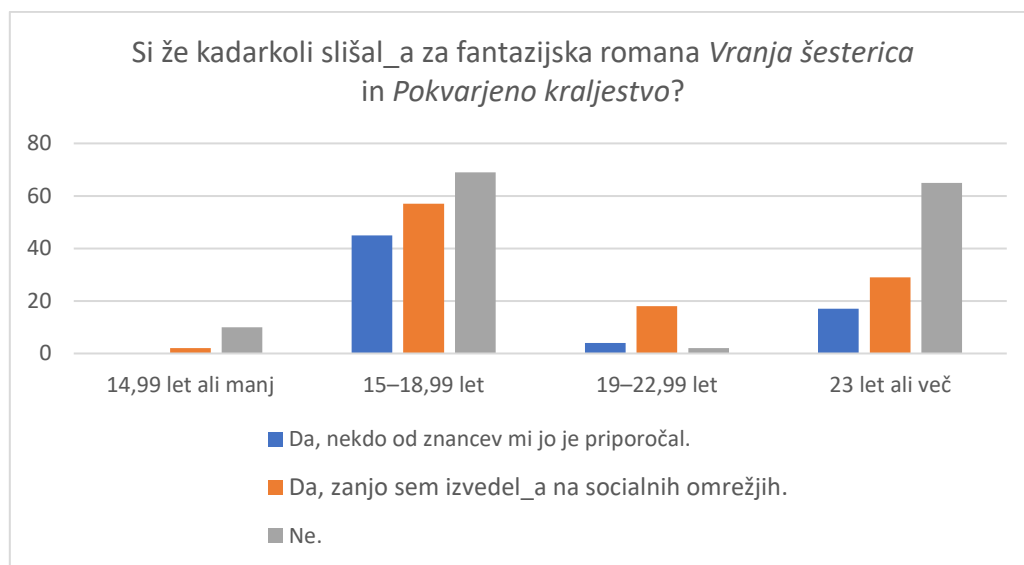
Odgovor 2: »Ja, 100 %! To je odlična serija z zanimivo napisanimi liki in presenetljivim zapletom ter mnogimi preobrati. Vsak bo našel v njej nekaj, kar bo odnesel. Omogoča premislek o družbi nasploh in ima dodatni bonus, da je smešna, bogata, inovativna in hitro se lahko nanjo čustveno navežeš.«

Odgovor 3: »Ja, ker so liki tako edinstveni. Pred to anketo sem mislila, da bo anketa v zvezi z liki, ki so zelo dobro napisani in imajo najrazličnejše življenjske zgodbe, toda morda je razlog/eden od razlogov, zakaj jih je Leigh Bardugo lahko napisala tako edinstveno, ta, da se je odločila predstavljati različne teme, omenjene v anketi. Zelo zanimivo.«

Odgovor 4: »Absolutno! Obožujem ju, ker vključujeta toliko različnih likov, s katerimi sem se povezala. Zaplet je odličen in zelo sem vesela, da je Leigh lahko napisala tako osupljivo zgodbo. Vsak lik je edinstven in s svojimi izkušnjami. Zdi se mi, da se lepo loti družbenih tematik, predvsem suženjstva. Rada berem o takšnih stvareh in super je videti, da se ljudi ozavešča tudi o tem. Več ljudi se mora začeti zavedati, kako velik problem je to.«

Zelo malo je bilo negativnih odgovorov in tukaj je eden izmed njih: »Nočem užaliti, ampak *Vranja šesterica* je daleč od najboljših fantazijskih knjig. (Res, brez zamere prosim.) Priporočam, da se poskušate čim hitreje 'odklopiti' od mladinske fantazijske književnosti in v roke vzameš kaj (nočem reči boljšega, čeprav to mislim) drugačnega, pa boste kaj hitro ugotovili, da obstaja še malo morje fantazijskih knjig. Priporočam *Mistborn*, *Malazan Book of the Fallen*, *Dune*, *The Witcher* ... Drugače pa čestitke, da še sploh berete fantazijsko! Ko bi še vsaj kdo drug ...«

Bralci, ki niso prebrali *Vranje šesterice* in *Pokvarjenega kraljestva*, so dobili vprašanje, če so morda kadarkoli vsaj slišali zanju. 21 % jih je odgovorilo, da jim ju je že priporočal znanec, 33 % jih je odgovorilo, da so zanju že slišali na socialnih omrežjih in 46 % še nikoli ni slišalo zanju.



Graf 15: Število bralcev, ki ni prebralo izbranih knjig, vendar je/ni slišalo za njih

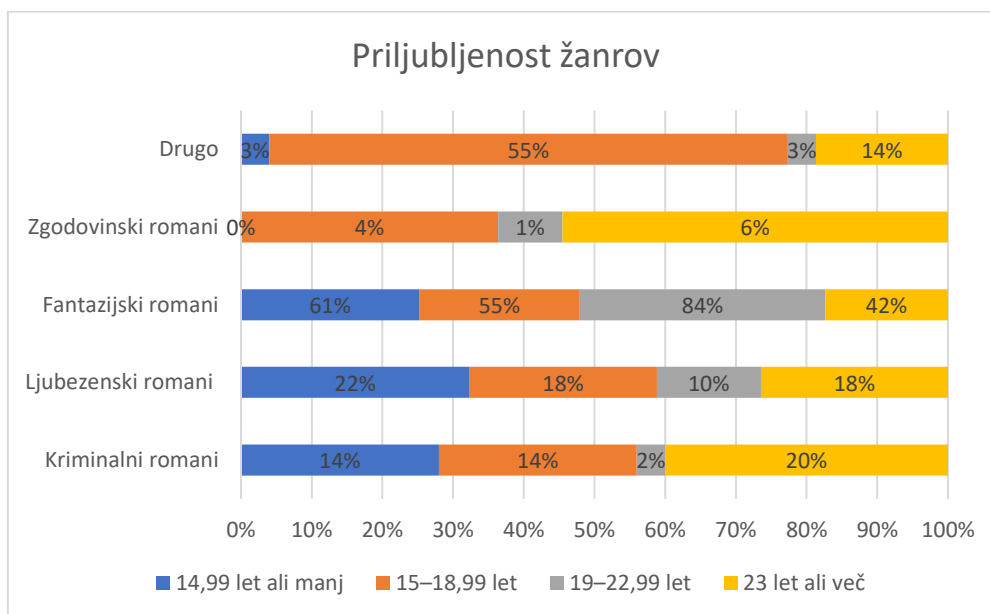
8 SKLEPI

Po končani literarni interpretaciji fantastičnih romanov *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* ter analizi anketnega vprašalnika je mogoče potrditi ali zavreči zastavljene hipoteze.

8.1 Hipoteza 1

Prvo hipotezo (*Mladi najraje berejo fantastične romane.*) lahko potrdimo, saj glede na anketni vprašalnik mladi resnično najraje berejo fantastične romane. Pri vseh štirih starostnih skupinah je na vprašanje, kateri žanr najraje berejo, bil najbolj zastopan odgovor fantastični romani. Naša potrjena hipoteza se ne nanaša torej samo na mlade, temveč vključuje tudi odrasle – fantastični romani so najbolj priljubljen žanr med bralci vseh starostnih skupin.

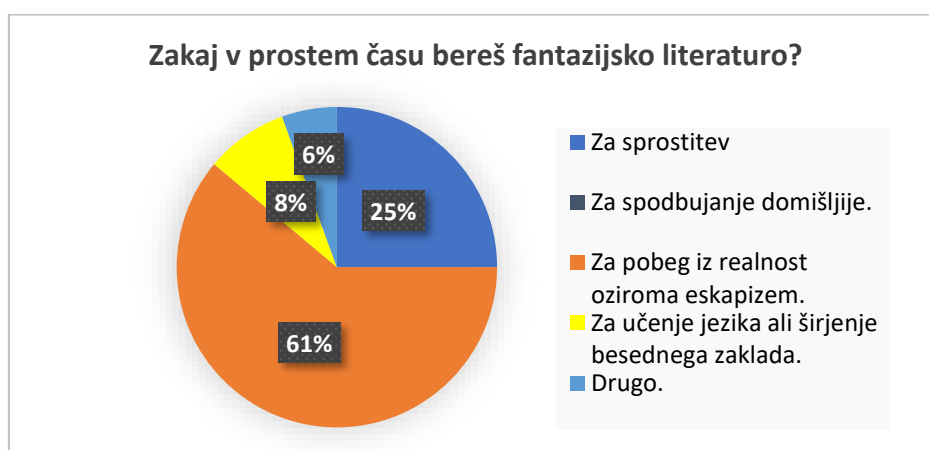
Največji odstotek, glede na število anektiranih, je pri fantastičnih romanih bil pri starostni skupini 19–22,99 let, ki je znašal 84 %. Sledi starostna skupina 14,99 let ali manj z 61 %, starostna skupina 15–18,99 let s 55 % in najmanjši delež zastopanosti fantastičnih romanov pri zadnji starosti skupini 23 let ali več z 42 %. Podatki so prikazani v *Grafu 16*.



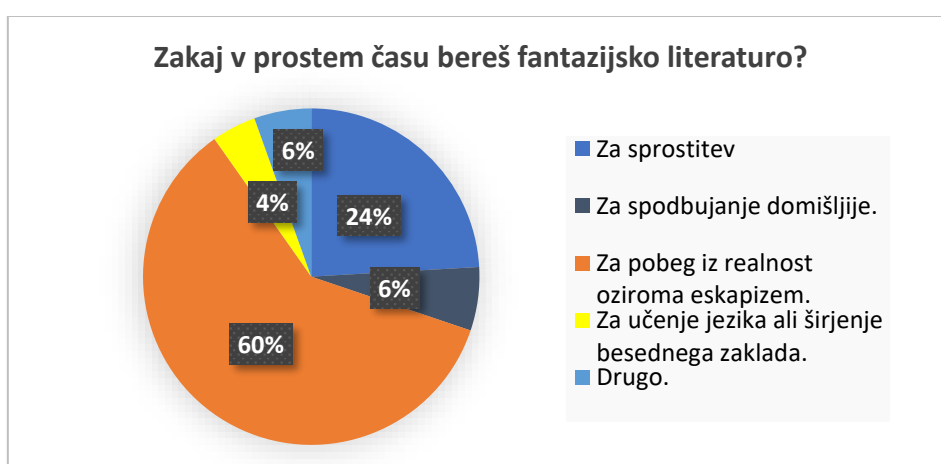
Graf 16: Priljubljenost žanrov pri posamezni starostni skupini

8.2 Hipoteza 2

Drugo hipotezo (*Večina mladih bralcev fantastične literature bere za pobeg iz realnosti.*) lahko prav tako potrdimo, saj glede na anketni vprašalnik največ mladih bralcev bere prav za pobeg iz realnosti oziroma eskapizem. V teoretičnem delu smo definirali, da med mlade bralce spadajo vsi bralci, stari do 18 let, kar v našem primeru obsega prvi dve starostni skupini. V prvi starostni skupini (14,99 let ali manj) je na vprašanje, zakaj v prostem času berejo fantastično literaturo, 61 % anketirancev izbralo pobeg iz realnosti ali eskapizem, v 2. starostni skupini (15–18,99 let) pa 60 %. Za lažjo predstavbo so spodaj v *Grafu 17* in *Grafu 18* prikazani rezultati ankete.



Graf 17: Razlogi za branje fantastične literature v prostem času pri starostni skupini 14,99 let ali manj



Graf 18: Razlogi za branje fantastične literature v prostem času pri starostni skupini 15–18,99 let

Tudi v tretji starostni skupini (19–22,99 let) je bil najpogostejši izbran odgovor pobeg iz realnosti (izbralo ga je kar 76 % anketirancev), medtem ko je pri najstarejših bralcih glavni razlog za branje fantazijske literature sprostitev in je pobeg iz realnosti na drugem mestu (izbralo ga je 22 % anketirancev).

8.3 Hipoteza 3

Tretje hipoteze (*Starejši kot so bralci, bolj so nagnjeni k opazovanju družbene strukture v fantazijskih romanih*) ne moremo potrditi, saj pri anketnem vprašalniku ne moremo opaziti nobenega vzorca, ki bi povezoval starost bralcev in opazovanje družbene strukture v fantazijskih romanih. Hipoteza je ovržena in sklepamo lahko, da je opazovanje družbene strukture v fantazijskih romanih odvisno od vsakega posameznika in okolja, v katerem je odraščal.

8.4 Hipoteza 4

Četrte hipoteze (*Mladi pred branjem fantazijske knjige preverijo, katere družbene tematike so vanjo vključene.*) prav tako ne moremo potrditi, saj se je pri anketnem vprašalniku izkazalo, da mladi bralci, ki spadajo v prvi dve starostni skupini, največkrat ne preverijo ali samo včasih preverijo, katere družbene tematike so v fantazijske knjige vključene. Enako velja tudi za preostali dve starostni skupini.

Hipoteza je ovržena in razlog za to je lahko v tem, da mladi največkrat berejo za pobeg iz realnosti, kar pomeni, da v fantazijski literaturi ne želijo brati o sodobnih družbenih problemih oziroma se želijo manj osredotočati na družbene tematike in bolj na sam fantazijski svet.

8.5 Hipoteza 5

Peto hipotezo (*Socialna omrežja so po mnenju bralcev močno pripomogla k priljubljenosti fantazijske literature.*) lahko potrdimo, saj so bralci vseh starostnih skupin, na lestvici od 0 do 100 (pri čemer 0 pomeni, da sploh niso pripomogla, in 100 pomeni, da so zelo pripomogla), v povprečju dali oceno 72,1.

Za najbolj priljubljena družabna omrežja, kjer so že kdaj zasledili priporočila fantazijskih knjig, so Instagram, TikTok in Pinterest. Le 4 % anketirancev je odgovorilo, da ni zasledila priporočila fantazijskih knjig na nobenem socialnem omrežju ali da nima socialnih omrežjih.

8.6 Hipoteza 6

Zadnjo hipotezo (*Fantazijska romana Vranja šesterica in Pokvarjeno kraljestvo* avtorice Leigh Bardugo po mnenju bralcev predstavljata dober primer vključevanja družbeno-socioloških tematik) lahko prav tako potrdimo.

Naslednje družbeno-sociološke tematike so od 1 do 5 (pri čemer 1 pomeni zelo slabo predstavljeno in 5 pomeni odlično predstavljeno) v povprečju bralci vseh štirih starostnih skupin ocenili tako: multikulturalizem s 3,78, LGBTQIA+ s 3,75, invalidnost s 3,48, spopadanje s travmo s 4,12, suženjstvo s 3,34 in spolne vloge s 3,63. Povprečna ocena knjig *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* znaša glede na izbrane družbeno-sociološke tematike 3,68. Če rezultat zaokrožimo, lahko rečemo, da so bralci mnenja, da knjigi precej dobro predstavljata družbeno-sociološke tematike.

LGBTQIA+, spopadanje s travmo, suženjstvo in spolne vloge so najboljše ocenili anketiranci prve starostne skupine (14,99 let ali manj), multikulturalizem so najboljše ocenili anketiranci druge starostne skupine (15–18,99 let) in invalidnost je bila najboljše ocenjena s strani anketirancev četrte starostne skupine (23 let ali več).

9 DRUŽBENA ODGOVORNOST

Pri pisanju raziskovalne naloge smo sledili načelom družbene odgovornosti.

K transparentnosti in preglednosti podatkov v raziskovalni nalogi pripomore razdelitev na posamezna poglavja in podpoglavja, ki so oštevilčena ter navedena v kazalu. Prav tako smo poskrbeli za sprotno in korektno navajanje virov.

Naša raziskava vpliva na boljše poznavanje fantazijske mladinske književnosti. Spodbuja k branju te literature, ki ima pri posamezniku pomembno vlogo pri razvoju osebnosti. Sočasno takšna literatura razgrinja najbolj pereča vprašanja sodobne družbe, ruši tabuje in pripomore k tolerantnejši družbi. V nalogi raziskujemo tudi bralne navade, s tem pa posredno spodbujamo in nagovarjamo posameznike, da čim več berejo.

Čeprav je v nalogi predstavljena le ena interpretacija literarnih besedil, smo upoštevali tudi druge interesne skupine, spoštovali morebitno drugačno interpretacijo ali mnenja drugih bralcev.

Vsem sodelujočim v anketi je bila zagotovljena anonimnost in rezultati ankete so bili namenjeni izključno v raziskovalne namene. Naloga je zapisana s spoštovanjem do vseh ljudi in njihovih pravic.

10 ZAKLJUČEK IN MOŽNOST NADGRADNJE

Raziskovalna naloga vsebuje pomembne sociološke premisleke, ki jih fantazijska literatura odpira. Izkaže se, da romana *Vranja šesterica* in *Pokvarjeno kraljestvo* pomagata pri sprejemanju drugačnosti in prispevata k rušenju družbenih tabujev. Kako je to pomembno, lepo pojasni Miha Kovač: »Ker branje spodbuja empatijo, se znajo bralci bolje vživeti v čustva in misli svojega bližnjega, to pa vodi k bolj povezani skupnosti. Podobno tudi inovativni ne moremo biti, če ne znamo misliti – misliti pa se naučimo le tako, da širimo in poglobljamo svoje besedišče« (Kovač, 2020, str. 92).

Ugotovili smo, da fantazijska literatura morda še najbolj od vseh žanrov odpira mnoga družbeno-aktualna vprašanja, širi toleranco in navdihuje mlade, da pogosteje segajo po literaturi na splošno. Fantazijski romani so precej kompleksi in vsebujejo sodobno izbrane like, pri katerih lahko opazimo večplastnost. Liki, ki imajo različne nadnaravne sposobnosti, kot so celjenje ran, nadzorovanje vetra, priklic svetlobe ipd., ter povsem običajne, kot so premagovanje travme, sprejemanje homoseksualnih odnosov, invalidnosti ipd., podžigajo našo domišljijo, da v metaforičnem smislu vse to zmoremo tudi sami.

Glede na našo raziskavo se za prihodnost branja fantazijske literature ni treba bati, saj je ta žanr najpriljubljenejši v aktivni skupini bralcev. Priljubljenost se veča tudi zato, ker se na družabnih omrežjih združujejo posamezniki, ki so ljubitelji te literature. Znotraj skupin analizirajo literarne osebe, dogodke in družbene problematike, ki so v knjigah obravnavane. Digitalne platforme tako dajejo prostor novim razpravam v zvezi s to literaturo, kar spodbuja k analizam na tem področju. Prav tako k priljubljenosti prispeva vse večje število televizijskih serij, ki so posnete po fantazijskih knjigah.

V anketi se pokaže, da ni res, da je fantazijski žanr namenjen samo otrokom, temveč da tudi starejši bralci pogosto segajo po tej literaturi, vendar ti za razliko od mlajših mnogo bolj opazujejo, kako je v romanih grajena družba oziroma kakšna je družbena struktura.

Tovrstna literatura bi večkrat morala biti predmet obravnave v šolskih klopeh, saj večplastno odpira sodobna vprašanja in vključuje družbene tematike, kot so medkulturnost, LGBTQIA+, suženjstvo, spopadanje s travmami in strahovi ter vprašanje spola.

Naše raziskovanje bi lahko nadgradili tako, da bi opazovali razvoj posameznih likov v *Vranji šesterici* in *Pokvarjenem kraljestvu* ter jih med seboj primerjali. Glede na to, da sta knjigi v

izvirniku zapisani v angleškem jeziku, bi bilo zanimivo prevoda primerjati z izvirnikom ter raziskave napeljati na iskanje boljših prevajalskih rešitev, saj mnogi menijo, da je prevod slab.

11 VIRI IN LITERATURA

11.1 Knjižni viri

Bardugo, L. (2020). Pokvarjeno kraljestvo. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Bardugo, L. (2022). Vranja šesterica. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kenda, J. J. (2009). Fantazijska književnost: očrt teorije žanra in njegovega sodobnega modela. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kovač, M. (2020). Berem, da se poberem. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Mileva Blažič, M. (2011). Branja mladinske književnost: izbor člankov in razprav. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Zupan Sosič, A. (2006). Robovi mreže, robovi jaza: sodobni slovenski roman. Maribor: Študentska založba Litera.

11.2 Spletni viri

Aderhold, B. (2018). *'Six of crows' sets new standard in ya fantasy for diversity and inclusivity*. Hypable. [spletni vir] pridobljeno 29. 12. 2022 iz URL naslova:

<https://www.hypable.com/six-of-crows-diverse/>

Bobby. (2022). *The impact of social media on book publishing*. WordsRated. [spletni vir] pridobljeno 29. 12. 2022 iz URL naslova:

<https://www.tagari.com/the-impact-of-social-media-on-book-publishing/>

Clarke, L. (2022). *Popular book genres around the world*. Love Paper. [spletni vir] pridobljeno 29. 12. 2022 iz URL naslova:

<https://lovepaper.org/popular-book-genres-around-the-world/>

Coming out. (2021). TransAkcija. [spletni vir] pridobljeno 10. 2. 2022 iz URL naslova: <https://transakcija.si/coming-out/>

Corporalki. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova: <https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Corporalki>

Družbeno dožemanje spolov. (2021) Škatlica. [spletni vir] pridobljeno 11. 1. 2023 iz URL naslova: <https://skatlica.si/druzbeno-dožemanje-spolov/>

Etherealki. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova: <https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Etherealki>

Flanagan, V. (2023). *Children's Fantasy Literature: Why escaping reality is good for kids.* The Conversation. [spletni vir] pridobljeno 12. 2. 2023 iz URL naslova: <https://theconversation.com/childrens-fantasy-literature-why-escaping-reality-is-good-for-kids-22307>

Fran: Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. (2016). Ljubljana: Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. [spletni vir] pridobljeno 11. 2. 2023 iz URL naslova: <https://fran.si/>

Gentry, B. (2018). *Unstoppable: YA Fantasy Author Leigh Bardugo on World-Building and Having Faith in Your Abilities | The WD Interview.* Writer's digest. [spletni vir] pridobljeno 5. 1. 2023 iz URL naslova: <https://www.writersdigest.com/be-inspired/the-wd-interview-ya-fantasy-author-leigh-bardugo>

Grasso, M. (2016). *The importance of multicultural literature*. SCIS. [spletni vir] pridobljeno 7. 2. 2023 iz URL naslova:

<https://www.scisdata.com/connections/issue-96/the-importance-of-multicultural-literature/>

Grisha. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Grisha>

Heteronormativnost. (2011). Kulturni center. [spletni vir] pridobljeno 11. 2. 2023 iz URL naslova:

<https://www.kulturnicenterq.org/lgbtqslovar/heteronormativnost/>

Inej Ghafa. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Inej_Ghafa

Jesper Fahey. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Jesper_Fahey

Join the Grisha. (2018). Leigh Bardugo. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://www.leighbardugo.com/grishaverse/join-the-grisha/>

Kastelic, Ž. (2021). *Kratka zgodovina LGBT skupnosti*. Student.si. [spletni vir] pridobljeno 7. 2. 2023 iz URL naslova:

<https://www.student.si/izpostavljeno/druzba/kratka-zgodovina-lgbt-skupnosti/>

Kaz Brekker. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Kaz_Brekker

Latiff Azmi, M. N. (b. d.). *A New Beginning of Trauma Theory in Literature*. KNE Publishing. [spletni vir] pridobljeno 11. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://knepublishing.com/index.php/Kne-Social/article/view/1918/4292>

Longley, R. (2020). *What Is Multiculturalism? Definition, Theories, and Examples*. ThoughtCo. [spletni vir] pridobljeno 7. 2. 2023 iz URL naslova:

<https://www.thoughtco.com/what-is-multiculturalism-4689285>

Map of the Grishaverse. (2022). Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://grishaverse.com/map-of-the-grishaverse/>

Materialki. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Materialki>

Matthias Helvar. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Matthias_Helvar

Nandini. (2022). *Biography of Leigh Bardugo | Life and Career*. Gobookmart. [spletni vir] pridobljeno 5. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://gobookmart.com/biography-of-leigh-bardugo-life-and-career/>

Nina Zenik. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Nina_Zenik

Razi, N. (2016). *Interview with Leigh Bardugo about Six of Crows*. Disability in Kidlit. [spletni vir] pridobljeno 25. 12. 2022 iz URL naslova:

<https://disabilityinkidlit.com/2016/03/26/interview-with-leigh-bardugo-about-six-of-crows/>

Runge, R. (2022). *Why we need diversity in children's literature*. KIDPRESSROOM. [spletni vir] pridobljeno 12. 2. 2023 iz URL naslova:

<https://www.kidpressroom.com/diversity-in-childrens-literature/>

Stokes, K. (2019). *Representations of disability in literature*. The Boar. [spletni vir] pridobljeno 11. 2. 2023 iz URL naslova:

<https://theboar.org/2019/02/representations-disability-literature/>

Vanacore, K. (2022). *Leigh Bardugo: Diversity, relationships, and her new adult series*. Germ Magazine. [spletni vir] pridobljeno 7. 1. 2023 iz URL naslova:

<https://germmagazine.com/leigh-bardugo-diversity-relationships-and-her-new-adult-series/>

Wylan Van Eck. (b. d.). The Grishaverse. [spletni vir] pridobljeno 20. 1. 2023 iz URL naslova:

https://thegrishaverse.fandom.com/wiki/Wylan_Van_Eck

11.3 Viri slik

Definicija fantazije iz SSKJ-ja: <https://bit.ly/3YtTaF2> [Sneto 29. 12. 2023]

Kaz Brekker: <https://bit.ly/2vs3r8W> [Sneto 11. 2. 2023]

Inej Ghafa: <https://bit.ly/3xjLqcE> [Sneto 11. 2. 2023]

Wylan Van Eck: <https://bit.ly/3jQjf1Y> [Sneto 11. 2. 2023]

Jesper Fahey: <https://bit.ly/3Kk8oIH> [Sneto 11. 2. 2023]

Nina Zenik: <https://bit.ly/3K1UScv> [Sneto 11. 2. 2023]

Matthias Helvar: <https://bit.ly/3Xox7OQ> [Sneto 11. 2. 2023]

Griševsko vsemirje: <https://bit.ly/3Yi0aEV> [Sneto 12. 2. 2023]

Nina in Matthias: <https://bit.ly/3lAo6EQ> [Sneto 11. 2. 2023]

Jesper in Wylan: <https://bit.ly/3E1B6tR> [Sneto 11. 2. 2023]

11 PRILOGE

PRILOGA 1: Primer anketnega vprašalnika za starostno skupino 23 let ali več

UVOD

Pozdravljeni! Sem dijakinja in delam raziskovalno nalogo z naslovom Družbeno-sociološka tematika v fantazijski mladinski književnosti na primeru *Vranje šesterice* in *Pokvarjenega kraljestva* pri predmetu slovenščina. Prosim vas, da si vzamete nekaj minut in odgovorite na vprašanja. Anketa je anonimna, odgovori pa bodo namenjeni izključno za raziskovalno nalogo.

Q1 - Spol

- ☐ Ženski.
- ☐ Moški.
- ☐ Neopredeljen.
- ☐ Ne želim odgovoriti.

Q2 - Starost

- ☐ 14,99 let ali manj
- ☐ 15–18,99 let
- ☐ 19–22,99 let
- ☐ 23 let ali več

Q3 - Kako pogosto bereš?

- ☐ Vsak dan.
- ☐ Skoraj vsak dan.
- ☐ 1–2 krat na teden.
- ☐ Nekajkrat na mesec.
- ☐ Občasno.

Q4 - Kateri žanr najraje bereš?

- ☐ Kriminalne romane.
- ☐ Ljubezenske romane.
- ☐ Fantazijske romane.
- ☐ Zgodovinske romane.
- ☐ Drugo:

Q5 - Zakaj v prostem času bereš fantazijsko literaturo?

- ☐ Za sprostitev.
- ☐ Za spodbujanje domišljije.
- ☐ Za pobeg iz realnost oziroma eskapizem.
- ☐ Za učenje jezika ali širjenje besednega zaklada.
- ☐ Drugo:

Q6 - Razvrsti slednje sestavine fantazijskih knjig po pomembnosti (1 - najbolj pomembno, 6 - najmanj pomembno).

	Dobro razvit fantazijski svet
	Inovativne nadnaravne moči
	Vključevanje sodobnih družbenih tematik (npr. multikulturalnost, istospolna usmerjenost ipd.)
	Nepričakovani zapleti in razpleti
	Spopad dobrega proti zlu
	Karakterno dinamični liki

Q7 - Ali pred branjem fantazijske literature preveriš, katere družbene tematike so vključene?

- ☐ Da.
☐ Ne.
☐ Včasih.

Q8 - Kaj pridobiš z branjem fantazijske literature, ki obravnava družbeno problematiko?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Empatijo.
☐ Strpnost.
☐ Razvijaš lastno identiteto.
☐ Kritično razmišljanje.
☐ Moralne vrednote.

Q9 - Označi, v kolikšni meri se strinjaš s posameznimi trditvami.

	Sploh se ne strinjam.	Se ne strinjam.	Se strinjam.	Povsem se strinjam.
Nagibam se k branju fantazijskih knjig, ki promovirajo družbene problematike in like, ki na kakršenkoli način izstopajo iz družbe.	☐	☐	☐	☐

Menim, da so knjige, v katerih nastopa malo iz družbe iztopajočih likov, manjvredne od tistih, v katerih ti liki prevladujejo in sestavljajo celotno družbeno strukturo.	☐	☐	☐	☐
Menim, da fantazijske knjige za mlade največkrat vsebujejo veliko število iz družbe izstopajočih likov, ker se to od njih pričakuje, in ne toliko zato, ker bi to bilo ključnega pomena za zgodbo.	☐	☐	☐	☐
Menim, da je fantazija ena izmed najmanj primernih žanrov za vključevanje družbene problematike, saj se le ta mora bolj osredotočiti na fantazijski svet in magijo.	☐	☐	☐	☐

Q10 - Ali si na socialnih omrežjih član skupine, ki jo povezuje fantazijska literatura?

☐ Da.

☐ Ne.

Q11 – Na lestvici od 0 do 100 označi, v kolikšni meri se strinjaš, da so socialna omrežja pripomogla k priljubljenosti fantazijske literature (0 - sploh niso pripomogla, 100 - zelo močno so pripomogla).



Q12 - Na katerem od naštetih spletnih družbenih omrežjih si že zasledil_a priporočila za fantazijske knjige?

Možnih je več odgovorov.

- ☐ Instagram.
- ☐ TikTok.
- ☐ Twitter.
- ☐ Tumblr.
- ☐ Pinterest.
- ☐ Wattpad.
- ☐ Nobenem od naštetih.
- ☐ Nimam socialnih omrežij.
- ☐ Drugo:

Q13 - Si prebral_a fantazijska romana Leigh Bardugo Vranja šesterica in Pokvarjeno kraljestvo (*Six of Crows in Crooked Kingdom*)?

- ☐ Da.
- ☐ Ne.

***Q14 - Si že kadarkoli slišal_a za fantazijska romana Vranja šesterica in Pokvarjeno kraljestvo (*Six of Crows in Crooked Kingdom*)?**

- ☐ Da, nekdo od znancev mi jo je priporočal.
- ☐ Da, zanjo sem izvedel_a na socialnih omrežjih.
- ☐ Ne.

***Q14 - Kako bi ocenil_a knjigi glede na to, kako predstavi naslednje družbene tematike (1 - zelo slabo predstavljeno, 5 - odlično predstvaljeno)?**

	1	2	3.	4	5
Multikulturnost					
LGBTQIA+					
Invalidnost					
Spopadanje s travmo					
Suženjstvo					
Spolne vloge					

***Q15 - Bi mladim priporočal_a branje teh dveh knjig? Zakaj?**

ZAKLJUČEK

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi. Najlepša hvala za sodelovanje.